

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Diplomski studij informatologije

Rebeka Palinkaš

Cjeloživotno obrazovanje knjižničara

Diplomski rad

izv.prof.dr.sc. Gordana Dukić

Osijek, 2016. godina

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Odsjek za informacijske znanosti

Diplomski studij informatologije

Rebeka Palinkaš

Cjeloživotno obrazovanje knjižničara

Diplomski rad

Društvene znanosti, Informacijske i komunikacijske znanosti, Knjižničarstvo

izv.prof.dr.sc. Gordana Dukić

Osijek, 2016. godina

Sažetak

Tema diplomskog rada cjeloživotno je obrazovanje knjižničara i kako se ono provodi u Republici Hrvatskoj. U teorijskom se dijelu rada polazi od pitanja što je cjeloživotno obrazovanje te se navodi važnost obrazovanja odraslih, koji su osnovni resurs za razvoj modernog društva. Nadalje, pobliže se objašnjava nastanak i razvoj koncepta „cjeloživotno učenje“ koji se kasnije mijenja u „cjeloživotno obrazovanje“. Zatim se cjeloživotno obrazovanje promatra kroz nekoliko vrsta znanosti, odnosno kroz psihologiju, sociologiju i ekonomiku. Slijedeća je tema cjeloživotno obrazovanje knjižničara, opisuju se sva potrebna znanja koja knjižničar u suvremenom svijetu mora imati kako bi pružao što kvalitetnije usluge. Knjižničarstvo postaje profesija koja knjižničarima omogućuje ostvarivanje karijere. Stručno usavršavanje knjižničarima služi kao nadopuna znanja, a u radu se opisuju online tečajevi koji predstavljaju najelastičniji model obrazovanja. Jedan dio teorijskog dijela opisuje kakvo je poimanje cjeloživotnog obrazovanja u Hrvatskoj te su navedeni projekti koje provodi Nacionalna i sveučilišna knjižnica zajedno s projektnim partnerima. Na kraju teorijskog dijela opisuje se na koji način knjižničari pružaju potporu u cjeloživotnom obrazovanju svojih korisnika.

Instrument istraživanja bila je anketa putem koje je ispitano 299 knjižničara zaposlenih u različitim knjižnicama u Republici Hrvatskoj. Anketom se željelo ispitati provodi li se cjeloživotno obrazovanje knjižničara u knjižnicama Republike Hrvatske, koliko često i na čiju inicijativu te mišljenja i stavovi ispitanika vezani uz mogućnosti cjeloživotnog obrazovanja u Hrvatskoj. Analizom rezultata ankete potvrđene su tri hipoteze (H1: Ispitanici mlađe i srednje dobne skupine češće se cjeloživotno obrazuju od ispitanika starije dobne skupine, H2: Prema mišljenju ispitanika cjeloživotno obrazovanje knjižničara slabije je zastupljeno u Republici Hrvatskoj, nego u nekim zapadnim zemljama, H3: U Republici Hrvatskoj knjižničari se rijetko obrazuju putem online tečajeva). Prema analizi rezultata odgovora ispitanika, hipoteza da jako mali broj knjižnica u Republici Hrvatskoj financira cjeloživotno obrazovanje svojim zaposlenicima djelomično je prihvaćena, a hipoteza da knjižničari s većim stupnjem obrazovanja izdvajaju više novca za cjeloživotno obrazovanje može se odbaciti.

Ključne riječi: cjeloživotno obrazovanje, knjižničari, knjižnica, napredovanje u struci, stavovi knjižničara

SADRŽAJ:

1. UVOD	5
2. ŠTO JE CJELOŽIVOTNO OBRAZOVANJE?	6
2.1. NASTANAK I RAZVOJ KONCEPTA „CJELOŽIVOTNO UČENJE“	9
2.2. PSIHOLOGIJA, SOCIOLOGIJA I EKONOMIKA CJELOŽIVOTNOG OBRAZOVANJA	11
3. CJELOŽIVOTNO OBRAZOVANJE KNJIŽNIČARA	13
3.1. ONLINE TEČAJEVI ZA KNJIŽNIČARE KAO OBLIK CJELOŽIVOTNOG OBRAZOVANJA	15
3.2. CJELOŽIVOTNO OBRAZOVANJE KNJIŽNIČARA U HRVATSKOJ	16
3.2.1. <i>Cjeloživotno obrazovanje knjižničara u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu</i>	18
4. KNJIŽNIČARI KAO POTPORA CJELOŽIVOTNOM OBRAZOVANJU	19
5. ISTRAŽIVANJE PROVOĐENJA CJELOŽIVOTNOG OBRAZOVANJA KNJIŽNIČARA U REPUBLICI HRVATSKOJ	21
5.1. UZORAK ISPITANIKA	22
5.2. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	26
5.2.1. <i>Cjeloživotno obrazovanje ispitanika</i>	26
5.2.2. <i>Mišljenja ispitanika o cjeloživotnom obrazovanju</i>	34
6. DISKUSIJA	37
7. ZAKLJUČAK	39
8. LITERATURA	40
9. PRILOZI	43

1. Uvod

Tema diplomskog rada cjeloživotno je obrazovanje knjižničara i kako se ono provodi u Republici Hrvatskoj. U prvom poglavlju rada govori se o tome što je to cjeloživotno obrazovanje i navodi se da je ono temelj funkcioniranja društva. Obrazovanje odraslih cjeloživotni je ciklus profesionalnog osposobljavanja i usavršavanja, te je neophodno, jer je glavni razvojni resurs modernog društva ljudski kapital. U slijedećem potpoglavlju objašnjava se nastanak i razvoj koncepta „cjeloživotno učenje“ te se naglašava važnost promjene shvaćanja obrazovanja kao školovanja i napuštanje tradicionalnog vjerovanja da je obrazovanje namijenjeno samo djeci i mladima. Drugo potpoglavlje objašnjava da se cjeloživotno obrazovanje može promatrati kroz nekoliko vrsta znanosti koje se bave pitanjem cjeloživotnog obrazovanja pojedinca, a neke od tih znanosti su psihologija, sociologija i ekonomika.

Treće poglavlje usmjerava se na cjeloživotno obrazovanje knjižničara, koje je nužno kako bi knjižničar izgradio karijeru. Zbog stalnog unaprjeđivanja tehnologije i sve više informacijski pismenih korisnika, knjižničar se stavlja u situaciju aktivnosti u pogledu znanja i učenja te praćenja trendova, posebice u području informacijsko-komunikacijske tehnologije. U potpoglavlju se navode online tečajevi kao novi i sve traženiji oblik cjeloživotnog obrazovanja knjižničara. Slijedeće potpoglavlje usmjereno je na proces cjeloživotnog obrazovanja knjižničara u Hrvatskoj. Na ovo potpoglavlje nadovezuje se potpoglavlje o cjeloživotnom obrazovanju knjižničara u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu koja ostvaruje nacionalni projekt trajnog profesionalnog usavršavanja knjižničara (CUK), zajedno s projektnim partnerima, Odsjekom za informacijske znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Knjižnicama grada Zagreba i Hrvatskim knjižničarskim društvom.

U četvrtom poglavlju knjižničari se postavljaju u ulogu inicijatora i potpore cjeloživotnom obrazovanju korisnika. Narodne knjižnice prikazane su kao idealna mjesta gdje knjižničari pokušavaju pomoći korisnicima i ponuditi im usluge ovisno o njihovim željama i potrebama, neovisno o kulturnoj, društvenoj, vjerskoj i materijalnoj pozadini.

Instrument istraživanja bila je anketa putem koje se ispitalo 299 knjižničara koji rade u knjižnicama Republike Hrvatske. Ovim istraživanjem želi se saznati u kojoj je mjeri pobuđena svijest o potrebi cjeloživotnog obrazovanja, koliko je ono provodljivo, tko ga financira te koji su stavovi i mišljenja ispitanika vezani uz mogućnosti cjeloživotnog obrazovanja u Hrvatskoj.

2. Što je cjeloživotno obrazovanje?

Glavni čimbenik za pravilno funkcioniranje društva njegovo je znanje, odnosno obrazovanje. Obrazovanje je sveobuhvatni pedagoški proces koji se provodi s ciljem intelektualnog oblikovanja osobnosti pojedinca. Obrazovanje usmjerava čovjekov intelekt, volju i osjećaje prema svijetu u kojem živi i tako čovjek usvaja pogled na svijet, razvija mu se sposobnost spoznavanja i povezivanja znanja s praktičnom, profesionalnom djelatnošću te mu se, također, razvija sposobnost za samoobrazovanje.¹ Obrazovanje se ne može svesti na pojedinačna područja koja su usmjerena na određena znanja iz tih područja i služe društvenim funkcijama, ali kroz pojedinačna područja može se odvijati proces obrazovanja. Osnovna podjela obrazovanja je podjela na opće obrazovanje, koje je namijenjeno svim članovima neke zajednice, i na stručno obrazovanje, koje se odnosi na profesionalna zanimanja. Obrazovanje se ponekad jako razlikuje od države do države, a razlog tome je taj što temeljne vrste, metode i sadržaji obrazovanja ovise o povijesti društva i političkim prilikama pojedine države.²

Uz konstantan razvoj nove tehnologije i brojne druge promjene s kojima se suočava današnje društvo, svaki pojedinac tijekom svojeg radnog vijeka morat će se baviti s više poslova. „U razvijenim društvima glavni razvojni resurs je ljudski kapital, a njegovu kvalitetu bitno određuju obrazovanje i odgoj.“³ To dovodi do potrebe za obrazovanjem odraslih osoba. Obrazovanje odraslih osoba „sustav je psiholoških i socijalnih djelatnosti kojima se proširuju opća kultura i stručna izobrazba osoba nakon završetka redovitoga školovanja. Obrazovanje odraslih cjeloživotni je ciklus profesionalnog osposobljavanja i usavršavanja ili razvijanja kulture svakodnevnog života, a obuhvaća formalno i neformalno učenje, stjecanje znanja i vještina koje pojedinci ostvaruju najčešće uz rad i u slobodnom vremenu.“⁴ Pedagoška disciplina koja je usmjerena obrazovnim i odgojno – socijalnim potrebama osoba tzv. druge i treće dobi naziva se andragogija ili adultna pedagogija.⁵ „U svijetu koji se strukturalno homogenizira, pedagogija, odgoj i obrazovanje dobivaju vrlo značajno mjesto.“⁶ Dio kulture suvremenog čovjeka suvremeno je obrazovanje odraslih. Dok se u prošlosti obrazovanje odraslih svodilo na

¹ Usp. Obrazovanje. // Proleksis enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2012. URL: <http://proleksis.lzmk.hr/39478/> (2015-05-18)

² Usp. Isto.

³ Ured za strategiju razvitka Republike Hrvatske. Odgoj i obrazovanje - Bijeli dokument o hrvatskom obrazovanju, 2001. URL: http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/bela_knjiga-toc-cro-hrv-t02.pdf (2016-08-30)

⁴ Obrazovanje odraslih. // Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2011. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=44621> (2015-05-18)

⁵ Usp. isto.

⁶ Previšić, Vlatko. Pedagogija: prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja. // Pedagogijska istraživanja 4, 2(2007), str. 179-186. URL: <http://hrcak.srce.hr/118322> (2015-06-20)

opismenjavanje stanovništva i ubrzano osposobljavanje za određeno zanimanje, suvremeni čovjek danas mora svojim obrazovanjem slijediti brze znanstveno-tehnološke promjene.⁷ Može se reći da je danas „znanje postalo relativno, da se promijenila njegova racionalna osnova, promijenili su se načini njegova prenošenja te, možda i najbitnije, znanje je definitivno postalo – tržišna roba.“⁸ Početak rada na obrazovanju odraslih u Hrvatskoj započeo je 1907. godine u Zagrebu na Pravnom i Bogoslovnom fakultetu, gdje je donesena odluka o uvođenju pučkih predavanja. U Hrvatskoj danas djeluju tri organizacije kojima je primarni cilj zastupanje i promoviranje interesa ustanova za obrazovanje odraslih i širenje andragoške prakse.⁹ Te organizacije su *Hrvatska zajednica pučkih otvorenih učilišta*, *Hrvatsko andragoško društvo* i *Zajednica Ustanova za obrazovanje odraslih*. Obrazovanje odraslih u Hrvatskoj bilo je razvijano na razini osnovnog i srednjeg obrazovanja, sve do 2004. godine, kada je donesena *Strategija i akcijski plan obrazovanja odraslih*.¹⁰ Uspješan primjer cjeloživotnog obrazovanja zbio se šezdesetih godina, kada se na ovim prostorima započelo s proučavanjem korištenja računala, ali i kreativnog doprinosa tom području. Stečene su potrebne vještine i znanja za rad s informacijskom tehnologijom.¹¹

Postupno se javlja pojam cjeloživotnog obrazovanja koje podrazumijeva „stjecanje i osuvremenjivanje svih vrsta sposobnosti, interesa, znanja i kvalifikacija od predškolske dobi do razdoblja nakon umirovljenja te promicanje razvoja znanja i sposobnosti koje će omogućiti građanima prilagodbu „društvu znanja“ i aktivnom sudjelovanju u svim sferama društvenog i gospodarskog života te na taj način utjecanje na vlastitu budućnost.“¹² Dr. Sava Bogdanović u svojem članku *Organizacijski diskurs obrazovanja odraslih: promjena paradigme* navodi da se „prenošenje znanja odvija u vremenu i prostoru koji su bitno preraspoređeni. Uz izgovoreno i napisano znanje, pojavili su se mediji, prije svega radio i TV, kabelaška TV, sateliti, compact diskovi i svemoćni – internet.“¹³ Zahvaljujući velikoj rasprostranjenosti multimedije u svijetu, a posebno televizije i interneta koji su glavni mediji javnog informiranja, obrazovanje odraslih

⁷ Usp. Obrazovanje odraslih. // Hrvatska enciklopedija. Nav. dj.

⁸ Bogdanović, Sava. Organizacijski diskurs obrazovanja odraslih: promjena paradigme. // Školski vjesnik 54, 1-2(2005), str. 101-107.

⁹ Usp. Cjeloživotno učenje i obrazovanje odraslih. Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije, 2013. URL: http://www.asoo.hr/UserDocImages/TCU%20NSB/2013/Integralno%20CU%20i%20OO_za%20javnu%20raspravu.pdf (2015-05-18)

¹⁰ Usp. Isto.

¹¹ Usp. Čatić, Igor. Obrazovanje za izazove budućnosti. // Pedagogijska istraživanja 10, 1(2013), str.7-23. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=186881 (2015-06-20)

¹² Kitić, Maja i dr. Cjeloživotno obrazovanje s ciljem postizanja poslovnog napretka i stvaranja financijskih vrijednosti. // Učenje za poduzetništvo 2, 1(2012), str. 53-61. URL:

http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=192286 (2015-05-18)

¹³ Bogdanović, Sava. Nav. dj. str. 102.

danas stječe veliku popularnost te ga brojna poduzeća uključuju u svoje poslanje.¹⁴ „Poduzeće je postalo mjesto produkcije novih znanja i vještina kao i dio sustava cjeloživotnog obrazovanja, osobito njegova podsustava formalnog i neformalnog obrazovanja ne samo zaposlenika, nego i mladeži koja se osposobljava za prva životna zanimanja i odraslih nezaposlenih osoba koje se osposobljavaju za rad u određenim područjima rada i zanimanjima i/ili na određenim radnim mjestima.“¹⁵

Pod pojmom cjeloživotnog obrazovanja uvažavaju se svi oblici obrazovanja: formalno obrazovanje (programi koje je odobrilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa u svrhu stjecanja određenih stručnih zvanja, sposobnosti i vještina, npr. tečaj na fakultetu), neformalno obrazovanje (provodi se u trgovačkim društvima, udrugama, ustanovama za obrazovanje odraslih, sindikatima, sportskim društvima, političkim centrima i slično, predstavlja organizirane procese učenja usmjerene na osposobljavanje i usavršavanje za rad, različite socijalne aktivnosti te osobni razvoj pojedinca, npr. usavršavanje vještina potrebnih na radnom mjestu) i informalno obrazovanje (obuhvaća aktivnosti u kojima osoba prihvaća stajališta i pozitivne vrednote i znanja iz svakodnevnog iskustva i raznolikih drugih utjecaja i izvora iz svoje okoline, ne mora se odvijati svjesno, npr. razmjena znanja u obitelji i među prijateljima).¹⁶ Koncept cjeloživotnog obrazovanja promovira postupnu preobrazbu u učeću zajednicu zadovoljnih pojedinaca koji zajednicu pretvaraju u društvo neprestanog stvaranja, obnavljanja i primjene novog znanja, stavova i vještina. Budući da se radost učenja novog, znatiželja, motiviranost i navike neprestanog učenja javljaju u mlađim životnim razdobljima, osmišljen je odgoj, pristup učenju i iskustva s učenjem koja se stječu u obitelji i u predškolskim ustanovama te su ona osnova za kontinuirano i samoinicijativno učenje i obrazovanje tijekom cijelog života.¹⁷ Važni ciljevi cjeloživotnog učenja su: podizanje razine opće obrazovanosti svih građana (uključenje svih građana u taj proces), oblikovanje društveno aktivnih, uključenih i odgovornih pojedinaca, osposobljavanje prilagodljivih pojedinaca za snalaženje u promjenjivom radu i društvenom okruženju te viši stupanj zapošljivosti.¹⁸

U članku *Koncepcijom cjeloživotnog obrazovanja do veće konkurentnosti Hrvatske iz 2005.* godine, autorica navodi da postojeće stanje hrvatskog obrazovnog sustava i kvaliteta svih

¹⁴ Usp. Field, John. Lifelong Education. // International Journal of Lifelong Education 20, 1-2(2001), str. 3-15. URL: http://moodle.fct.unl.pt/pluginfile.php/32501/mod_glossary/attachment/12013/Field.Lifelong_education.pdf (2016-08-30)

¹⁵ Petričević, Dušan. Odnos poduzeća prema obrazovanju zaposlenika. // Napredak 142, 4(2001), str. 501-508.

¹⁶ Usp. Kitić, Maja i dr. Nav. dj.

¹⁷ Usp. Cjeloživotno učenje i obrazovanje odraslih. Nav. dj.

¹⁸ Usp. isto.

njegovih pojedinih sastavnica odražava nedovoljno razvijenu svijest o važnosti obrazovanja kao osnove za rast i razvitak svake države.¹⁹ Također se navodi da se u hrvatskoj praksi nerijetko susreće zanemarivanje prednosti obrazovanja ljudskih resursa unatoč prihvaćenoj spoznaji o stalnoj potrebi za obrazovanjem. Mali udio hrvatskih tvrtki prepoznaje kvalitetu obrazovanja kao ključni čimbenik unaprjeđenja kvalitete poslovanja i samim time jačanja konkurentnosti.²⁰ Zbog sve veće konkurentnosti na europskom tržištu, Hrvatska je primorana neprestano ulagati sve veće napore u ostvarenje i razvijanje modela društva znanja koje danas postaje temelj opstanka i aktivnog sudjelovanja na globalnom tržištu. Državna izdvajanja za obrazovanje u Hrvatskoj iznose skromnih 4% udjela u BDP.²¹ Zabrinjavajuća je spoznaja da se prosječno trajanje studiranja udvostručilo, a postotak diplomiranih od ukupnog broja upisanih studenata je jako malen. Još jedan problem je i visoka stopa nezaposlenosti mladih nakon završenog studija zbog nepouzdanog utvrđivanja budućih potreba nacionalnog gospodarstva za odgovarajućim znanjima i vještinama te neprilagođivanju obrazovnih programa stvarnim potrebama budućeg gospodarskog razvitka države.²²

Cjeloživotno učenje danas postaje glavni uvjet suočavanja sa suvremenim postmodernim svijetom. Osim postizanja veće konkurentnosti i trajne zapošljivosti, cjeloživotno učenje pridonosi aktivnijoj ulozi pojedinca u društvu. Budući da doba zrelosti čovjeka traje znatno duže od djetinjstva, mladosti i treće dobi može se zaključiti da se veliki dio cjeloživotnog obrazovanja odvija upravo kao obrazovanje odraslih. Suvremena Europa teži k tome da omogući svojim odraslim stanovnicima ravnopravan i kvalitetan život što je odraz demografske situacije i uspostavljenih demokratskih odnosa u kojima se čovjek uvažava bez obzira na svoju dob.²³

2.1. Nastanak i razvoj koncepta „cjeloživotno učenje“

Koncept cjeloživotnog obrazovanja, odnosno cjeloživotnog učenja pojavio se u Engleskoj u dvadesetim godinama dvadesetog stoljeća. Ovaj koncept potaknut je razvojem ideje i prakse obrazovanja odraslih u razvijenim industrijskim zemljama poput Engleske, Njemačke i skandinavskih zemalja. Tek nakon Drugog svjetskog rata dolazi do zamaha ideja cjeloživotnog

¹⁹ Usp. Plantić, Diana. Konceptijom cjeloživotnog obrazovanja do veće konkurentnosti Hrvatske. // Ekonomski pregled 56, 1-2(2005), str. 93-101. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=15388 (2015-06-20)

²⁰ Usp. isto.

²¹ Usp. Plantić, Diana. Nav. dj.

²² Usp. isto.

²³ Usp. Jukić, Renata; Ringel, Jagoda. Cjeloživotno učenje – put ka budućnosti. // Andragoški glasnik 17, 1(2013), str. 25-35. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=154221 (2015-05-22)

obrazovanja. Naziv „cjeloživotno obrazovanje“ postao je međunarodno prihvaćen na međunarodnim konferencijama o obrazovanju odraslih koje su održane u organizaciji UNESCO-a od 1960. do 1965. godine.²⁴ Razvoj koncepta obrazovanja odraslih bitno je pridonio formiranju koncepta cjeloživotnog obrazovanja. Početkom sedamdesetih godina termin „cjeloživotno obrazovanje“ bio je promoviran posredstvom UNESCO-ovih publikacija. 1996. godine u Parizu održan je sastanak 25 ministara obrazovanja zapadne i srednje Europe, Australije, Kanade, Japana, Meksika, Novog Zelanda i SAD-a. Na njemu je prevladao termin „cjeloživotno učenje“ te je zaključeno da se time ostvaruje paradigmatički preokret od obrazovanja k učenju koji je nužan kao primarni cilj svjetske obrazovne reforme. Još jedan zaključak ovoga sastanka bio je da „cjeloživotno učenje za sve“ treba postati vodeće načelo buduće obrazovne politike.²⁵ Cjeloživotno obrazovanje pokrivalo je formalno, neformalno i informalno obrazovanje, a poslije se u taj koncept uključilo i iskustveno učenje (slučajno učenje).

Terminu „cjeloživotno obrazovanje“ prethodili su i istodobno se izmjenjivali termini sličnog, ali ne posve istog značenja poput kontinuiranog obrazovanja, permanentnog obrazovanja i povratnog obrazovanja. Kontinuirano obrazovanje označava profesionalno neformalno obrazovanje koje slijedi nakon završetka osnovnog obrazovanja, trajno neprofesionalno obrazovanje, pa čak i školovanje odraslih nakon osnovnog obrazovanja. Zbog brojnih širokih definicija kontinuiranog obrazovanja gubi se razlika između kontinuiranog i cjeloživotnog obrazovanja.²⁶ Permanentno obrazovanje odnosi se na trajno usavršavanje, odnosno održavanje osposobljenosti u skladu s novim spoznajama u nekom području. Povratno obrazovanje očituje se u izmjenjivanju razdoblja učenja i rada tijekom života, a poznato je i kao strategija za realizaciju cjeloživotnog obrazovanja. Navedeni termini su mijenjali značenja te se njihova značenja djelomično preklapaju, ali nemaju posve isto značenje u različitim zemljama.²⁷ Tek kasnije pojavio se pojam cjeloživotnog učenja koji ima gotovo isto značenje kao i cjeloživotno obrazovanje. Pojmom cjeloživotno učenje želi se naglasiti potreba premještanja težišta edukativnog procesa s programa i učitelja na osobu koja uči i samoupravljaljivost odraslih u procesu učenja. Za promjenu naziva „cjeloživotno obrazovanje“ u „cjeloživotno učenje“ postoji i

²⁴ Usp. Pastuović, Nikola. Cjeloživotno učenje i promjene u školovanju. // *Odgojne znanosti* 10, 2(2008), str. 253-267. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=46484 (2015-05-22)

²⁵ Usp. isto.

²⁶ Usp. isto.

²⁷ Usp. Pastuović, Nikola. Cjeloživotno učenje i promjene u školovanju. Nav. dj.

znanstveno opravdanje, a to je da je koncept učenja širi od koncepta obrazovanja, učenje može biti namjerno i nenamjerno, dok je obrazovanje ograničeno na namjerno učenje.²⁸

Najvažnije implikacije koncepta cjeloživotnog obrazovanja, odnosno cjeloživotnog učenja, promjena su shvaćanja obrazovanja kao školovanja i napuštanje tradicionalnog vjerovanja da je obrazovanje namijenjeno samo djeci i mladima. Koncept cjeloživotnog učenja ustalio se kao nova društvena, politička i filozofska percepcija cjelovitog pristupa obrazovanju koje se više ne poistovjećuje sa školom.²⁹

2.2. Psihologija, sociologija i ekonomika cjeloživotnog obrazovanja

Različiti aspekti cjeloživotnog obrazovanja mogu se promatrati kroz nekoliko vrsta znanosti koje se bave pitanjem cjeloživotnog obrazovanja pojedinca. Neke od tih znanosti su psihologija, sociologija i ekonomika. Psihologija opisuje proces obrazovanja kao psihički proces koji kao rezultat donosi promjenu ličnosti psihološke naravi pojedinca. Sociologija obrazovanja bavi se istraživanjem društvenih vidova obrazovanja i odgoja. Ekonomika doprinosi potpunom razumijevanju obrazovnih pojava i njihova djelovanja na druge pojave.³⁰

Razvoj obrazovno-odgojne znanosti značajan je za razvoj znanstvenih istraživanja edukacije općenito. Empirijska istraživanja edukacije započela su u znanstvenoj psihologiji te su se kasnije proširila izvan nje. Prva istraživanja odgoja i obrazovanja započeta su 1879. godine u laboratoriju za eksperimentalnu psihologiju kojeg je osnovao Wilhelm Wundt, u Leipzigu. Empirijska istraživanja proširila su se u područje obrazovanja preko znanstvene psihologije, koja je za svoj razvoj primjenjivala eksperimentalne metode, koje je preuzela iz medicine i drugih prirodnih znanosti. Ta eksperimentalna istraživanja obrazovanja i odgoja doprinijela su razvoju eksperimentalne pedagogije u kojemu su sudjelovali i sami psiholozi.³¹

Predmeti koje istražuje znanost psihologije cjeloživotnog obrazovanja i odgoja su psihološke zakonitosti ostvarivanja unutarnjeg cilja edukacije i psihološki čimbenici učenja. Glavni cilj obrazovanja i odgoja su željene kognitivne, psihomotorne i afektivne promjene pojedinca koje nastaju kao posljedica organiziranog učenja. Navedene promjene ličnosti psihološke su naravi i

²⁸ Usp. isto.

²⁹ Usp. Šutalo, Vera. Obrazovanje odraslih u kontekstu cjeloživotnog obrazovanja: Učenje za sve. // Geodetski list 60(83), 1(2006), str. 51-57. URL: <http://hrcak.srce.hr/3066> (2015-05-22)

³⁰ Usp. Pastuović, Nikola. Edukologija: integrativna znanost o sustavu cjeloživotnog obrazovanja i odgoja. Zagreb: Znamen, 1999.

³¹ Usp. Pastuović, Nikola. Edukologija. Nav. dj. str. 175.

postizu se pomoću psihičkih procesa te se iz tog razloga ciljevi obrazovanja i odgoja mogu nazvati i psihološkim ciljevima edukacije.³² „Psihologija učenja ili pedagoška psihologija primijenjena je psihologija u nastavnoj i odgojnoj praksi koja načela opće i generičke psihologije primjenjuje u uvjetima školskog rada“³³ Katkada psihološke promjene osobe ne moraju nužno značiti psihološki razvoj osobe. „Razvoj ličnosti“ često je deklarirani cilj obrazovanja i odgoja u normativnim disciplinama koje cilj edukacije izvode iz određenog svjetonazora, unatoč tome u kojoj je mjeri obrazovno-odgojna djelatnost zaista upravljena. To dovodi do raskoraka između „razvoja ličnosti“ kao obznanjenog cilja edukacije i stvarnih ciljeva obrazovanja i odgoja.³⁴ Postavljaju se tri temeljna pitanja psihologije cjeloživotnog obrazovanja. Prvo je pitanje kako se pojedine osobine ličnosti tijekom života stječu i razvijaju učenjem. Drugo pitanje odnosi se na utjecaj okoline i nasljeđa na formiranje pojedinih osobna ličnosti te kako učenje mijenja i razvija pojedina ljudska svojstva. Treće je pitanje na koji je način najprimjerenije učiti da bi se mijenjale kognitivne i konativne osobine ličnosti u pojedinim razdobljima života i kako optimizirati proces učenja.³⁵

Sociologija cjeloživotnog obrazovanja je, kao i sve druge znanstvene edukološke discipline, nastala u prošlom stoljeću, a kao akademska disciplina priznata je tek nakon Drugog svjetskog rata. Ocem moderne sociologije smatra se francuski sociolog i teoretski pedagog Emile Durkheim, koji je prvi sustavno analizirao odnos obrazovanja i društva.³⁶ Durkheim je zagovarao funkcionalističku paradigmu koja navodi da, kako bi se izbjegla dezintegracija društva, društvo mora u svoje pripadnike usaditi osjećaj zajedništva. Obrazovnim sustavom nastoji se socijalizirati mlađe naraštaje kako bi im se prenijele društvene vrijednosti i norme.³⁷ „Svako društvo zahtijeva jak osjećaj zajedničke pripadnosti i solidarnosti, a obrazovni sustav služi upravo tome.“³⁸ Sociologija obrazovanja je i obrazovno-odgojna i sociološka disciplina. Obrazovno-odgojna je kada pomoću društva objašnjava obrazovanje, a sociološka je kada pomoću obrazovanja objašnjava društvo.³⁹

³² Usp. isto. str. 178.

³³ Psihologija učenja ili pedagoška psihologija. // Proleksis enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2012. URL: <http://proleksis.lzmk.hr/58633/> (2016-08-31)

³⁴ Usp. Pastuović, Nikola. Edukologija. Nav. dj. str. 178-179.

³⁵ Usp. isto. str. 179.

³⁶ Usp. Pastuović, Nikola. Edukologija. Nav. dj. str. 317.

³⁷ Usp. Pavić, Željko. Nastavni materijal iz kolegija Sociologija odgoja i obrazovanja, siječanj 2012. URL: http://www.academia.edu/10374894/Sociologija_odgoja_i_obrazovanja_%C5%BDeljko_Pavi%C4%87 (2016-08-31)

³⁸ Pavić, Željko. Nav. dj. str. 8.

³⁹ Usp. Pastuović, Nikola. Edukologija. Nav. dj. str. 318.

Predmet je sociologije obrazovanja „analiza obrazovno-odgojnih aktivnosti – njihova oblika i sadržaja, njihove uključenosti u širu društvenu strukturu i njihovih posljedica za pojedinca i kolektivitete.“⁴⁰ Neka od glavnih područja obrazovno-odgojnih socioloških istraživanja su istraživanja obrazovanja i odgoja kao sredstva društvenog utjecaja, makroistraživanja i mikroistraživanja obrazovanja, istraživanje obrazovanja kao društvene prilike i dr.⁴¹

Još jedna od disciplina koje ulaze u korpus znanstvene edukologije ekonomika je obrazovanja i odgoja. Ekonomika obrazovanja i odgoja istražuje ekonomske vidove djelatnosti edukacije, istražuje „djelovanje novčanih inputa na transformacijske procese u edukacijskom sustavu te obrazovno-odgojne izlaze i gospodarske učinke obrazovanja i odgoja.“⁴² Ekonomika obrazovanja istražuje gospodarsko djelovanje obrazovanja u različitim društvenim okolnostima. Glavni čimbenici nacionalnog gospodarskog rasta su prirodni resursi i fizički, ljudski i novčani kapital. Ljudski kapital je najvažniji, jer o njemu ovisi eksploatacija prirodnih resursa te razvoj i uporaba fizičkog kapitala. Glavne sastavnice ljudskog kapitala su fizičke i mentalne sposobnosti, obrazovanost i motiviranost za rad i razvoj.⁴³ „Bilo koja aktivnost koja povećava kvalitetu rada za sebe može se smatrati investicijom u ljudski kapital. Te investicije ne uključuju samo potrošnju na formalno obrazovanje, već i potrošnju na zdravlje, migraciju, traženje posla.“⁴⁴

Neki od glavnih europskih istraživača koji su se bavili pitanjem doprinosa obrazovanja društvenoj promjeni i ekonomskom razvoju su Herbert Spencer, Emil Durkheim, Thorsten Veblen i Max Weber.⁴⁵

3. Cjeloživotno obrazovanje knjižničara

Cjeloživotno je učenje aktivnost učenja tijekom života s ciljem unapređivanja znanja, vještina i sposobnosti unutar osobne, građanske, društvene i poslovne perspektive. Pod time se podrazumijeva stjecanje i osuvremenjivanje svih vrsta znanja, sposobnosti i kvalifikacija kroz cijeli život. Cjeloživotno obrazovanje nužno je kako bi se pojedinac prilagodio „društvu znanja“

⁴⁰ Usp. isto. str. 320.

⁴¹ Usp. Pastuović, Nikola. Edukologija. Nav. dj. str. 320-321.

⁴² Usp. isto. str. 373.

⁴³ Usp. Pastuović, Nikola. Edukologija. Nav. dj. str. 373-374.

⁴⁴ Smolić, Šime; Barić, Vinko. Ekonomika obrazovanja, 2016. URL: <https://www.scribd.com/doc/314920880/EKONOMIKA-OBRAZOVANJA> (2016-08-31)

⁴⁵ Usp. Pastuović, Nikola. Edukologija. Nav. dj. str. 374-375.

na način da sudjeluje u svim društvenim i ekonomskim sferama.⁴⁶ Danas knjižničar kao informacijski stručnjak mora znati mnogo o računalima, programima, mrežnom okruženju, digitalnim zbirkama i drugom, prema tome mora kontinuirano svladavati u „hodu“ znanja i vještine koje nije svladao tijekom školovanja.

Karijera je danas sastavni dio života svakog pojedinca koji svoj život vidi kao mogućnost i prostor za samoostvarivanjem. Ona je poslovni životni put pojedinca koji je uvjetovan vlastitim zalaganjem, učenjem, stalnim stjecanjem što kvalitetnijih i potrebnijih vještina i znanja potrebnih za obavljanje posla.⁴⁷ U knjižničarstvu su u posljednjih nekoliko godina te vještine konkretizirane i služe knjižničarima kao podsjetnik u kojem pravcu trebaju ići i što trebaju raditi kako bi se razvijali u stručnu osobu. S obzirom da knjižničari imaju mogućnost stručnog i akademskog napredovanja, knjižničarstvo postaje profesija koja knjižničarima omogućuje ostvarivanje karijere.⁴⁸ Danas postoje dva poimanja karijere, tradicionalan i suvremen način. Kod tradicionalnog načina poimanja karijere, karijeru imaju samo oni koji rade nešto jako važno ili vrijedno te se karijera odnosi samo na napredovanje u poslu. Suvremeni način poimanja karijere je da svi ljudi imaju karijeru, da se ona izgrađuje od prvog razreda osnovne škole sve do mirovine, traje sve dok je čovjek aktivan.⁴⁹

Karijera je samoaktualizacija osobe, vidljiva je kroz razvoj vlastite stručnosti i čovječnosti neke osobe, kroz doprinos instituciji u kojoj osoba radi i kroz doprinos društvu u kojem živi. Danas se pred knjižničarima nalazi veliki izazov, jer ih se, zbog stalnog unaprjeđivanja tehnologije i sve više informacijski pismenih korisnika, stavlja u situaciju aktivnosti u pogledu znanja i učenja te praćenja trendova, posebice u području informacijsko-komunikacijske tehnologije.⁵⁰ Današnji informacijski pismeni korisnici knjižnice prepoznaju potrebu za informacijom, identificiraju i lociraju odgovarajući izvor informacija, znaju kako iz tih izvora preuzeti potrebnu informaciju, vrednuju kvalitetu preuzete informacije, organiziraju informacije i uspješno koriste pronađenu informaciju.⁵¹ Nekoć je posao knjižničara bio pružiti korisniku bibliografske informacije, pretraživati kataloge i poznavati UDK tablice, indekse i referentne

⁴⁶ Usp. Lazzarich, Lea. Online tečajevi za knjižničare kao oblik cjeloživotnog učenja: online courses for librarians as a form of lifelong learning. // Vjesnik bibliotekara hrvatske 48, 1(2005). str. 56-64. URL:

<http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/89> (2015-06-20)

⁴⁷ Usp. Ivančić Medved, Ivana. Knjižničar i karijera: Librarian and career. // Knjižničarstvo 17, 2(2013), str. 75-84.

URL: http://www.knjiznicarstvo.com.hr/wp-content/uploads/2014/05/228_Ivancic-Medved_2013_2.pdf (2015-06-20)

⁴⁸ Usp. isto.

⁴⁹ Usp. Ivančić Medved, Ivana. Nav. dj.

⁵⁰ Usp. isto.

⁵¹ Usp. ERIC Clearinghouse on information resources syracuse NY. Information literacy for lifelong learning: ERIC digest. Svibanj 1993. URL: <http://www.ericdigests.org/1993/lifelong.htm> (2015-06-20)

zbirke. Danas knjižničar pomaže korisniku pronaći put do informacije, izabrati ključne riječi za pretraživanje raznih baza podataka, svladati vještine pretraživanja elektroničkog kataloga, izvrsno poznavanje mrežnih stranica i njihovo kreiranje i slično. Knjižničari su glavni faktori postojanja i učinkovitosti knjižnica. Knjižnica kao ustanova je samo prostor popunjen knjigama, knjižničari su ti koji daju osobnost tom prostoru i koji privlače korisnike. Veliki izazov za knjižničara u 21. stoljeću pojava je elektroničke knjige. Knjižničar se nalazi u ulozi posrednika između tehnologije i korisnika.⁵²

Sve što se danas očekuje od knjižničara zahtjeva posebne kompetencije koje se postižu cjeloživotnim obrazovanjem. Kompetentnost knjižničara postiže se stalnim stručnim usavršavanjem koje se definira kao održavanje i povećanje znanja, kompetencija i stručnosti tijekom njihova radnog vijeka, u skladu s planom koji je oblikovan tako da uzima u obzir potrebe stručnjaka, poslodavca, struke i društva. Stručno usavršavanje aktivnost je unutar programa za cjeloživotno obrazovanje knjižničara.⁵³ Glavni je cilj usavršavanja knjižničara pružanje kvalitetnije usluge. Cjeloživotno obrazovanje kroz stručno usavršavanje knjižničara može se manifestirati u obliku stručnih skupova, seminara, konferencija, praćenja diskusijskih grupa, pisanja stručnih radova, izlaganja na stručnim skupovima, pripreme za ulogu predavača, mentora i slično.⁵⁴ Stručnim usavršavanjem knjižničari nadopunjavaju i povećavaju znanja iz svoje struke, ali stežu i nova znanja iz srodnih i različitih područja koja su im potrebna u svakodnevnom poslu (npr. tečajevi stranog jezika za pretraživanje literature, unaprjeđivanje vještina iz područja informatike i slično).

3.1. Online tečajevi za knjižničare kao oblik cjeloživotnog obrazovanja

Kao inovacija u procesu cjeloživotnog obrazovanja knjižničara javljaju se online tečajevi. Oni predstavljaju proces obrazovanja knjižničara zasnovan na korištenju novih multimedijalnih tehnologija i interneta radi unaprjeđenja kvalitete učenja putem olakšavanja pristupa izvorima i uslugama.⁵⁵ Online tečajevi dostupni su velikom broju korisnika. Korisnici ga mogu pohađati kad im to odgovara, samostalno ili u skupini, povoljni su, mogu se pohađati od kuće ili organizirano u knjižnici i stoga su vrlo prihvatljivi za knjižničare. Budući da knjižničari idu u korak s vremenom, online tečajevi postaju sve prihvatljiviji način cjeloživotnog obrazovanja

⁵² Usp. Ivančić Medved, Ivana. Nav. dj.

⁵³ Usp. isto.

⁵⁴ Usp. Ivančić Medved, Ivana. Nav. dj.

⁵⁵ Usp. Lazzarich, Lea. Nav. dj.

knjižničara.⁵⁶ Ovaj oblik stručnog usavršavanja noviji je u odnosu na ostale oblike poput seminara, radionica, konferencija i slično. Iz tog razloga u ovom radu поближе su opisani online tečajevi.

Prvi online tečajevi bili su oblikovani po uzoru na koncept učioničke nastave, no vrlo brzo otkrivene su i iskorištene prednosti dostupne tehnologije. Također, tradicionalni tečajevi počeli su uvoditi elemente online obrazovanja, npr. komunikacija preko elektroničke pošte. Online tečajevi predstavljaju najelastičniji model obrazovanja. Tečajevi se mogu odabrati prema razini predznanja, dobi, količini znanja koju možemo usvojiti, brzinom kojom želimo učiti, količini ponavljanja koja nam je potrebna, cijeni i trajanju.⁵⁷ Ovu vrstu tečaja može ponuditi svako sveučilište, tvrtka ili knjižnica koja je strateški opredijeljena za uvođenje informacijskih tehnologija u sveukupno poslovanje ustanove. Tečajevi moraju biti dobro osmišljeni kako bi se odvijali prema utvrđenim parametrima. Neophodno je obavijestiti polaznike o predznanju koje trebaju imati te o literaturi koja im je potrebna za rad i cijeni tečaja. Potrebno je polaznicima tečaja osigurati svu neophodnu tehnologiju i upute za rad s njom.⁵⁸

Postoji nekoliko online tečajeva koji se ističu kvalitetom sadržaja i načinom izvođenja samog tečaja. To su *Palestra Internet Panta Rei*, *Bibweb*, *Curso de postgrado Gestion de los recursos digitales en la empresa*, *Sveučilište u Walesu Aberystwyth*, *Sveučilište Northumbria* i *Sveučilište Humboldt u Berlinu*. Ti tečajevi odnose se na stručno usavršavanje u knjižničarstvu te informacijsku pismenost općenito.⁵⁹

3.2. Cjeloživotno obrazovanje knjižničara u Hrvatskoj

Svijest o važnosti cjeloživotnog obrazovanja knjižničara razvija se i u Republici Hrvatskoj. Prvi stručni tečaj za knjižničare u nekadašnjoj FNRJ održao se u Sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu u trajanju od dva semestra. Taj tečaj bio je namijenjen knjižničarima i pomoćnim knjižničarima. 2002. godine osnovan je Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj koji se nalazi u sklopu Nacionalne i sveučilišne knjižnice i obavlja jednu od temeljnih zadaća i poslova iste prema *Pravilniku o matičnoj djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj*.⁶⁰ U pravilniku se navodi da su „temeljni poslovi matične djelatnosti poslovi stručnog

⁵⁶ Usp. isto.

⁵⁷ Usp. Lazzarich, Lea. Nav. dj.

⁵⁸ Usp. isto.

⁵⁹ Usp. Lazzarich, Lea. Nav. dj.

⁶⁰ Usp. Machala, Dijana. Stalno stručno usavršavanje knjižničara u Hrvatskoj: prigodom desete obljetnice osnutka Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u RH: Continuing education for librarians in Croatia: on the occasion of the 10th anniversary of the training centre for continuing education for librarians in the republic of

nadzora nad radom knjižnica, trajnog stručnog osposobljavanja knjižničnog osoblja, pružanja stručne pomoći i poslovi vezani uz osnivanje i prestanak rada knjižnica.“⁶¹

Prema *Pravilniku o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci* kao stručna zvanja u knjižničarskoj struci navode se pomoćni knjižničar, knjižničar, diplomirani knjižničar, viši knjižničar te knjižničarski savjetnik.⁶² „Knjižničarsko usmjerenje zastupljeno je u programima temeljem kojih se stječu sljedeća znanja i vještine: znanja i vještine koje se primjenjuju na knjižničnu građu, znanja i vještine nabave, okupljanja, organiziranja, upravljanja i korištenja knjižničnih zbirki, znanja, vještine i sposobnosti komuniciranja znanja neophodnih za učinkovito korištenje knjižničnih zbirki, tehnološka znanja u primjeni na građu knjižničnih ustanova, znanja o temeljima struke.“⁶³

Kompetencije koje se danas traže od knjižničara u Hrvatskoj su generičke ili opće kompetencije i područno-specifične ili stručne kompetencije. U generičke kompetencije ubrajaju se opća, osobna i jezična kultura, komunikacijska znanja i vještine, informatička i informacijska pismenost, sposobnost prenošenja znanja i vještina, sposobnost za kontinuirano učenje i etičnost u postupanju s građom i ljudima.⁶⁴ U područno-specifične ili stručne kompetencije ubrajaju se informacijska pismenost, profesionalna etika, izgradnja zbirki, vrijednosna procjena građe, kvalitetna pohrana, poznavanje standarda i propisa, upravljanje građom, informacija i organizacija o građi, identifikacija i sekulacija građe, organizacija znanja, praćenje, poznavanje i primjena standarda te poznavanje i primjena metoda istraživanja.⁶⁵ Hrvatski školski sustav omogućuje napredovanje u knjižničarskoj karijeri. Ako se knjižničar nalazi u osnovnom ili srednjem školstvu, postoji mogućnost njegovog napretka u stručnog suradnika mentora ili stručnog suradnika savjetnika. Kako bi napredovao, knjižničar mora zadovoljiti elemente za vrednovanje stručnih suradnika. Ti elementi su uspješnost u radu s učenicima, izvannastavni stručni rad i stručno usavršavanje.⁶⁶

Croatia. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1-2(2013), str. 13-33. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=170249 (2015-06-20)

⁶¹ Ministarstvo kulture. Pravilnik o matičnoj djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj, 7. svibnja 2001. URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/232299.html> (2016-08-30)

⁶² Usp. Ministarstvo kulture. Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci, 23. veljače 2011. URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_03_28_584.html (2016-08-31)

⁶³ Ministarstvo kulture. Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci. Nav. dj.

⁶⁴ Usp. Ivančić Medved, Ivana. Nav. dj.

⁶⁵ Usp. Ivančić Medved, Ivana. Nav. dj. str. 82-83.

⁶⁶ Usp. isto.

Jedna od osnovnih zadaća knjižničara je izgradnja zbirke. Svaka bi knjižnica, iz tog razloga, trebala izraditi i usvojiti dokument u kojemu su definirana određena pravila za izgradnju zbirke. U tom dokumentu trebala bi biti imenovana građa koja će se nabavljati te se treba utvrditi opseg i razina prikupljanja za pojedina predmetna područja. Izrada smjernica za izgradnju zbirke olakšala bi sučeljavanje knjižničara s pitanjem cenzure koje uvijek predstavlja problem prilikom narudžbe građe.⁶⁷

Unatoč svemu navedenom, cjeloživotno obrazovanje još uvijek nije pronašlo svoj vrhunac i hrvatsko knjižničarstvo ima svoje propuste. Godinama je postojala velika potreba za stručnim kadrovima u knjižnicama, što je ometalo kvalitetan izbor pri zapošljavanju i sustavno obrazovanje knjižničara. Budući da se od knjižničara koji su bili zaposleni nisu zahtijevala veća znanja, nije se ni moglo očekivati da cijene i razvijaju profesiju u koju su mogli ući bez gotovo ikakvih kompetencija. Situacija se postupno mijenja, mlađi knjižničari osjećaju potrebu za obučavanjem, obavještavanjem i imaju želju za razmjenjivanjem mišljenja. Knjižnice polako postaju svjesne važnosti cjeloživotnog obrazovanja knjižničara i počinju osiguravati sredstva za njegovo provođenje.⁶⁸

3.2.1. Cjeloživotno obrazovanje knjižničara u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu

Cjeloživotno obrazovanje knjižničara iznimno je važno za današnje knjižničare s obzorom da se njihova uloga u knjižnicama stalno povećava. Cjeloživotno je obrazovanje proces održavanja i usavršavanja profesionalnih znanja, kompetencija i vještina knjižničara kroz različite aktivnosti učenja koje se pojavljuju tijekom karijere.⁶⁹ U Hrvatskoj nacionalni projekt trajnog profesionalnog usavršavanja knjižničara ostvaruje Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, zajedno s projektnim partnerima, Odsjekom za informacijske znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Knjižnicama grada Zagreba i Hrvatskim knjižničarskim društvom.⁷⁰ Taj projekt naziva se „Cjeloživotno učenje knjižničara: ishodi učenja i fleksibilnost“ (CUK), odobren je 2008. na natječaju "Reforma visokog školstva temeljem ishoda učenja" Nacionalne zaklade za znanost, visoko školstvo i tehnološki razvoj Republike Hrvatske. Projekt provodi Centar za stalno

⁶⁷ Usp. Horvat, Aleksandra; Laszlo, Marija. Obrazovanje knjižničara za osnivanje, obnovu i vođenje knjižničnih zbirki: Education od librarians for collection development. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 37, ¾(1994), str. 37-48.

⁶⁸ Usp. Lasić-Lazić, Jadranka; Slavić, Aida. Obrazovanje knjižničara za 21. stoljeće – zajednička briga onih koji obrazuju i onih koji zapošljavaju. // Knjižnice europskih gradova u 21. stoljeću. Varaždin : Gradska knjižnica i čitaonica "Metel Ožegović", 1998.

⁶⁹ Usp. Maštrović, Tihomir; Horvat, Aleksandra i dr. Cjeloživotno učenje knjižničara: ishodi učenja i fleksibilnost, listopad 2009. URL: <http://www.nsk.hr/cuk/cuk.pdf> (2015-06-25)

⁷⁰ Usp. Isto.

stručno usavršavanje knjižničara Republike Hrvatske, a podupire ga Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Cilj ovog projekta osvježavanje je prethodno usvojenih znanja te prijenosa i usvajanja novih teorijskih znanja i praktičnih postupaka iz područja knjižnično-informacijskih znanosti.⁷¹ U sklopu natječaja Nacionalne zaklade za znanost, uz projekt „Cjeloživotno učenje knjižničara: ishodi učenja i fleksibilnost“ odobreno je još pet projekata, ali jedinstvenost projekta „Cjeloživotno učenje knjižničara: ishodi učenja i fleksibilnost“ jest „činjenica da projekt zahvaća koncepciju cjeloživotnog učenja iz perspektive programa neformalnog obrazovanja knjižničara te teži uspostavi integriranog fleksibilnog sustava obrazovanja i izobrazbe knjižničara utemeljenog na ishodima učenja.“⁷²

Unutar projekta CUK organizirano je nekoliko aktivnosti kojima je obuhvaćena „izrada institucijske strategije o uvođenju cjeloživotnog učenja knjižničara, izrada institucijskog vodiča za definiranje mjerljivih ishoda učenja u programu cjeloživotnog učenja knjižničara, provedba ankete o usklađenosti studijskih programa, programa stručnog usavršavanja knjižničara i potreba poslodavaca s ciljem utvrđivanja jezgre potrebnih znanja i kompetencija knjižničara u Hrvatskoj, preoblikovanje sadašnjeg nacionalnog programa stalnog stručnog usavršavanja te izrada prijedloga cjeloživotnog učenja knjižničara temeljenog na ishodima učenja.“⁷³

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu postavljena je Jedinica za uvođenje ishoda učenja i cjeloživotnog učenja knjižničara. Jedinica djeluje u sastavu područne službe Hrvatskog zavoda za knjižničarstvo te ima funkciju savjetodavnog tijela.⁷⁴

4. Knjižničari kao potpora cjeloživotnom obrazovanju

Novo tisućljeće donijelo je promjene u mnogim područjima, uključujući i područje knjižničarstva. Unatoč brojnim promjenama u poslovanju knjižnica diljem svijeta i znatne promjene u zadacima koje izvršavaju knjižničari, njihova uloga i dalje ostaje ključna u poticanju korisnika na dolazak u knjižnicu i čitanje. Knjižničari korisnike potiču na dolazak raznim

⁷¹ Usp. isto. str. 14.

⁷² Maštrović, Tihomir; Horvat, Aleksandra i dr. Nav. dj. str. 15.

⁷³ Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Cjeloživotno učenje knjižničara: ishodi učenja i fleksibilnost, 2008-2009. URL: <http://www.nsk.hr/cuk/aktivnosti.htm> (2015-07-01)

⁷⁴ Usp. Maštrović, Tihomir; Horvat, Aleksandra i dr. Nav. dj. str. 17.

letcima, plakatima, objavama na mrežnim stranicama, usmjeravaju ih ka njihovom cilju pretraživanja te ih educiraju i potiču na samostalno pretraživanje i učenje.⁷⁵

Od prvih knjižnica-arhiva čija je glavna zadaća bila čuvanje knjižnične građe do novog koncepta knjižnice bez zidova gdje su knjižnične usluge dostupne svima, bez obzira na njihovu dob, spol, nacionalnost i drugo, puno se toga promijenilo. Uvjet korištenja sadržaja knjižnice bez zidova za korisnike jest poznavanje i primjena informacijske tehnologije. Upravo ta kombinacija znanja i vještine potrebna je za pronalaženje, vrednovanje i korištenje dobivenih podataka koji su postali temelj cjeloživotnog učenja. Narodne knjižnice sve više postaju najposjećeniji centri neformalnog obrazovanja i cjeloživotnog učenja jer nude razne sadržaje i uvijek na raspolaganju korisniku imaju stručnu i kompetentnu osobu, informacijskog stručnjaka.⁷⁶ IFLA je, kao glavna organizacija u području knjižničarstva, 2003. godine objavila izvješće projekta o ulozi knjižnica u cjeloživotnom učenju, gdje se jasno naglašava potreba za jačanjem obrazovne uloge knjižnica na temelju UNESCO-ovog Manifesta. Prema UNESCO-ovom Manifestu knjižnice bi trebale postati mjesto učenja i osigurati minimalne uvjete za cjeloživotno učenje.⁷⁷ Tri godine kasnije IFLA je objavila odjeljak o informacijskoj pismenosti u *Smjernicama za informacijsko opismenjavanje i cjeloživotno učenje* u kojem se ističe da se „najbolji rezultati postižu kombinacijom obaju koncepata, odnosno informacijskim opismenjavanjem od najranije dobi, stjecanjem informacijskih kompetencija i pobuđivanjem interesa i osvješćivanjem važnosti cjeloživotnog učenja. Glavna figura u tom procesu je, naravno, knjižničar, međutim on ne može i ne smije djelovati sam, nego mora u proces uključiti i partnere u zajednici, počevši od roditelja, stručnih suradnika pa sve do nastavnika.“⁷⁸ Narodne knjižnice obrazovne su ustanove čiji su korisnici ljudi različite kulturne, društvene, vjerske, materijalne pozadine i potreba kojima knjižničari pokušavaju ponuditi usluge ovisno o njihovim željama i potrebama. To je razlog zašto narodna knjižnica slovi kao jedno od najboljih mjesta za provedbu programa cjeloživotnog učenja kroz različita predavanja, radionice, online tečajeve, različite izvore informacija, individualno savjetovanje i organizirane tečajeve za različite skupine korisnika.⁷⁹ „Glavna zadaća narodne knjižnice jest zadovoljavanje obrazovnih, informacijskih i kulturnih potreba stanovnika, uključujući i provođenje slobodnog vremena te izgradnju demokratskog društva,

⁷⁵ Usp. Fabris, Martina i dr. The role of libraries in lifelong learning: the case of public libraries in Istria. // Bobcatss: Bridging the digital divide: libraries providing access for all?, Parma, Italija: 25.-27.1.2010. URL: <https://bib.irb.hr/datoteka/642573.fabris-cotar-zovic.pdf> (2015-06-20)

⁷⁶ Usp. isto.

⁷⁷ Usp. Fabris, Martina i dr. Nav. dj.

⁷⁸ Lau, Jesús. Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju : završna verzija. // Vjesnik bibliotekara hrvatske 55, 2(2012), str. 171-178. URL: <http://hrcak.srce.hr/106563> (2016-08-31)

⁷⁹ Usp. isto.

dakle razvoj pojedinca kao osobe i društva kao skupa takvih izgrađenih osobnosti.“⁸⁰ U narodnim knjižnicama postoji puno različitih potencijalnih korisnika koji su željni proširiti svoje horizonte okupljeni na jednom mjestu.

5. Istraživanje provođenja cjeloživotnog obrazovanja knjižničara u Republici Hrvatskoj

Istraživanje, kojim se željelo ispitati provodi li se cjeloživotno obrazovanje knjižničara u knjižnicama Republike Hrvatske, koliko često i na čiju inicijativu, provodilo se od sredine svibnja do početka srpnja 2016. godine. Instrument istraživanja bio je anketni upitnik na koji su ispitanici odgovarali putem poveznice na Google servisu. Ispitanici koji su odabrani za istraživanje morali su biti zaposlenici u nekoj od školskih, fakultetskih, narodnih knjižnica ili Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Republici Hrvatskoj. Ispitanici su bili kontaktirani putem osobnih ili poslovnih mail adresa koje su pronađene na službenim online stranicama knjižnica te putem društvene mreže Facebook, na kojoj nekoliko grupa okuplja knjižničare i stručne knjižničare zaposlene u hrvatskim knjižnicama. Anketni je upitnik u konačnici ispunilo 299 ispitanika.

Anketni upitnik sadržavao je pitanja zatvorenog tipa. Ispitanici su najprije odgovarali na pitanja demografskog karaktera (spol, dob, stupanj obrazovanja, je li njihovo formalno obrazovanje vezano za informacijske znanosti, naziv radnog mjesta, vrsta knjižnice u kojoj rade, koliko dugo rade u knjižnici). Nadalje su ispitanici odgovarali na pitanja vezana za njihova iskustva s cjeloživotnim obrazovanjem, je li im poznat taj pojam, jesu li ikada bili na dodatnom obrazovanju, koliko često se cjeloživotno obrazuju te tko financira njihovo cjeloživotno obrazovanje. U nastavku su ispitanici trebali odgovoriti u kojoj mjeri se slažu s tvrdnjama vezanima uz cjeloživotno obrazovanje knjižničara u Republici Hrvatskoj. Na devetnaest tvrdnji ispitanici su trebali odrediti stupanj slaganja na ljestvici od 1 do 5 tako da su trebali uzeti u obzir osobno iskustvo cjeloživotnog obrazovanja unutar ustanova u kojima rade.

Hipoteze koje se ovim istraživanjem žele dokazati su sljedeće:

- 1.) Ispitanici mlađe i srednje dobne skupine češće se cjeloživotno obrazuju od ispitanika starije dobne skupine.

⁸⁰ Pejić, Ilija. Narodne knjižnice: potpora formalnom i neformalnom obrazovanju – visoko obrazovanje. // Radovi zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru, 3(2010). Str. 97-112. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=94752 (2015-06-20)

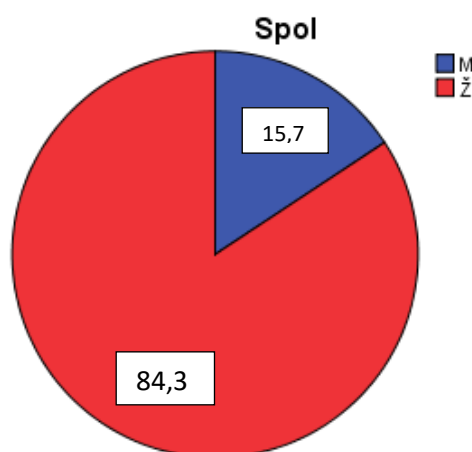
- 2.) Prema mišljenju ispitanika cjeloživotno obrazovanje knjižničara slabije je zastupljeno u Republici Hrvatskoj, nego u nekim zapadnim zemljama.
- 3.) Jako mali broj knjižnica u Republici Hrvatskoj financira cjeloživotno obrazovanje svojim zaposlenicima.
- 4.) Knjižničari s većim stupnjem obrazovanja izdvajaju više novca za cjeloživotno obrazovanje.
- 5.) U Republici Hrvatskoj knjižničari se rijetko obrazuju putem online tečajeva.

5.1. Uzorak ispitanika

Uzorkom je obuhvaćeno 299 ispitanika od čega je 252 ženskih, a 47 muških ispitanika (Tablica 1, Slika 1).

Tablica 1. *Prikaz udjela muških i ženskih ispitanika*

Spol	Broj ispitanika	Udio ispitanika
Ženski	252	84,3%
Muški	47	15,7%
Ukupno	299	100%

Slika 1. *Grafički prikaz udjela ispitanika prema spolu*

Udjeli muškog i ženskog broja ispitanika u istraživanju podudaraju se s udjelima iz Priopćenja: Knjižnice u 2013. objavljenom na stranici Državnog zavoda za statistiku Republike

Hrvatske. U priopćenju piše da je 2013. godine u Hrvatskoj bilo 4036 zaposlenih knjižničara od čega je 3388 ženskih knjižničara, što je 83,9% ukupno zaposlenih knjižničara.⁸¹ U tablici 2 nalaze se rezultati objavljeni u priopćenju uspoređeni s dobivenim rezultatima ovog istraživanja.

Tablica 2. *Prikaz usporedbe udjela muških i ženskih ispitanika iz priopćenja „Knjižnice u 2013.“ i istraživanja o provođenju cjeloživotnog obrazovanja knjižničara u RH*

	Ukupan broj zaposlenih knjižničara	Broj zaposlenih ženskih knjižničara	Udio zaposlenih ženskih knjižničara	Broj zaposlenih muških knjižničara	Udio zaposlenih muških knjižničara
Knjižnice u 2013.	4036	3388	83,9%	648	16,1%
Istraživanje provođenja cjeloživotnog obrazovanja knjižničara u RH	299	252	84,3%	47	15,7%

Najmlađi ispitanik navršio je 24 godine, dok je najstariji ispitanik navršio 65 godina. Prosječna starost ispitanika je 41,22 godina dok je standardna devijacija 10,347 godina. Najčešća starost ispitanika je 36 godina. Prema medijanu, polovina ispitanika ima manje od 40 ili je 40 godina, a polovina je starija od 40 godina.

S obzirom na veliki broj ispitanika i veliki raspon u godinama, ispitanici su podijeljeni u tri dobne skupine. U prvoj dobnoj skupini nalaze se ispitanici između 24 i 35 godina, druga dobna skupina su ispitanici između 36 i 50 godina, a treća dobna skupina su ispitanici između 51 i 65 godina.

Tablica 3. *Prikaz ispitanika prema dobnim skupinama*

Dobne skupine	Boj ispitanika	Udio ispitanika
24 – 35	102	34,1%
36 – 50	129	43,1%
51 - 65	66	22,1%
Nema odgovora	2	0,7%
Ukupno	299	100%

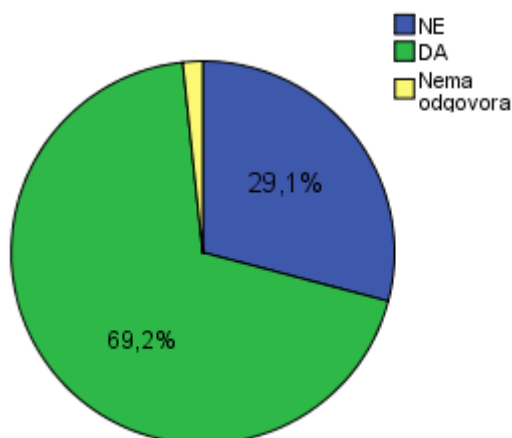
⁸¹ Usp. Priopćenje: Knjižnice u 2013. Broj: 8.3.1. Zagreb: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2015. URL: <http://www.dzs.hr/> (2016-07-10)

Slijedeća tablica prikazuje stupanj obrazovanja ispitanika. Tablica pokazuje da u istraživanju najviše ispitanika ima VSS, točnije 169 ispitanika, a potom slijedi 74 ispitanika koji su magistri/ce struke.

Tablica 4. Prikaz stupnja obrazovanja ispitanika

	Broj ispitanika	Udio ispitanika
Srednja škola	16	5,4%
VŠS	10	3,3%
Prvostupnik/ca	8	2,7%
VSS	169	56,5%
Magistar/rica struke	74	24,7%
Univ.spec.	3	1%
Mr.sc.	10	3,3%
Dr.sc.	8	2,7%
Nema odgovora	1	0,3%
Ukupno	299	100%

Na slijedećoj slici može se vidjeti kod koliko je ispitanika formalno obrazovanje bilo vezano uz informacijske znanosti ili knjižničarstvo. 69,2% ispitanika odgovorilo je potvrdno, 29,1% ispitanika odgovorio je negativno, a 1,7% ispitanika nije dao odgovor na pitanje.

Slika 2. Prikaz povezanosti formalnog obrazovanja ispitanika s informacijskim znanostima ili knjižničarstvom.

U nastavku se nalazi tablica koja prikazuje radna mjesta na kojima ispitanici rade u knjižnici.

Tablica 5. Prikaz radnih mjesta ispitanika

	Broj ispitanika	Udio ispitanika
Pomoćni knjižničar	24	8%
Knjižničar	82	27,4%
Diplomirani knjižničar	52	17,4%
Voditelj knjižnice	61	20,4%
Ravnatelj knjižnice	30	10%
Knjižničarski savjetnik	2	0,7%
Viši knjižničar	4	1,3%
Školski knjižničar	18	6%
Dječji knjižničar	2	0,7%
Tajnik	1	0,3%
Stručni suradnik u knjižnici	21	7%
Nema odgovora	2	0,7%
Ukupno	299	100%

U tablici 6 može se vidjeti u kojim vrstama knjižnica su zaposleni ispitanici.

Tablica 6. Prikaz vrsta knjižnica u kojima rade ispitanici.

	Broj ispitanika	Udio ispitanika
Školska knjižnica	83	27,8%
Fakultetska knjižnica	68	22,7%
Narodna knjižnica	122	40,8%
Nacionalna i sveučilišna knjižnica	10	3,3%
Ostalo	15	5%
Nema odgovora	1	0,3%
Ukupno	299	100%

Slijedeća tablica prikazuje koliko godina radnog staža u knjižnici imaju ispitanici. Ispitanik koji u istraživanju ima najmanje radnog staža radi godinu dana, a ispitanik s najviše radnog staža radi u knjižnici 37 godina.

Tablica 7. *Prikaz godina radnog staža ispitanika*

Godine radnog staža	Broj ispitanika	Udio ispitanika
0-5	65	21,7%
5-10	70	23,4%
10-15	48	16,1%
15-20	45	15,1%
20-25	31	10,4%
25-30	15	5%
30 i više	20	6,7%
Nema odgovora	5	1,7%
Ukupno	299	100%

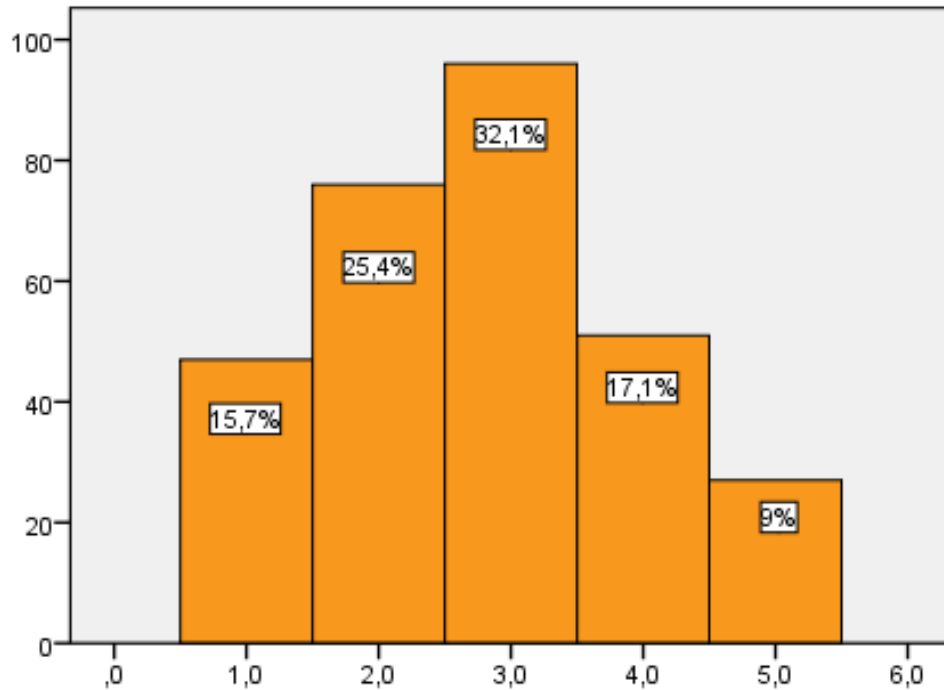
5.2. Rezultati istraživanja

U nastavku su prikazani rezultati istraživanja na temelju provedenog anketnog upitnika. U prvom poglavlju ispitanici izražavaju svoju upoznatost s pojmom cjeloživotnog obrazovanja, iznose koliko su se puta i koliko često cjeloživotno obrazovali, tko ih je na to potaknuo i koliko ih je to financijski stajalo. U drugom potpoglavlju ispitanici iznose svoja mišljenja na tvrdnje vezane uz cjeloživotno obrazovanje.

5.2.1. Cjeloživotno obrazovanje ispitanika

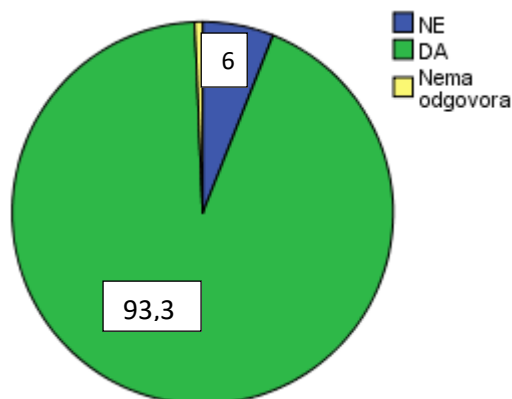
Prvo pitanje na koje su ispitanici trebali dati odgovor bilo je da na skali od 1 do 5 (1 - u potpunosti se promijenio, 5 – uopće se nije promijenio) daju ocjenu koliko se njihov posao u knjižnici promijenio od početka njihova rada u knjižnici do sada s obzirom na količinu i vrstu usluga koju pružaju kao knjižničari. Na slici 3 može se vidjeti da je najveći broj ispitanika, točnije 32,1% odgovorio da im se posao u knjižnici niti je niti nije promijenio u odnosu na

početak rada u knjižnici. 15,7% ispitanika odgovorilo je da im se posao znatno promijenio, dok je 9% ispitanika odgovorilo da im se posao uopće nije promijenio.

Slika 3. Grafički prikaz ocjena ispitanika vezanih uz promjene njihova posla

Drugo pitanje ispitanicima bilo je jesu li ikada bili na stručnom usavršavanju, odnosno nadogradnji znanja za knjižničare. Na slici 4 može se vidjeti da je 93,3% ispitanika odgovorilo potvrdno, dok je 6% ispitanika odgovorilo negativno.

Slika 4. Grafički prikaz odgovora na pitanje o stručnom usavršavanju

U tablici 8 prikazano je tko je sve potaknuo ispitanike na cjeloživotno obrazovanje. Pitanje se odnosilo na one ispitanike koji su na prethodno pitanje pozitivno odgovorili. 20,1% ispitanika odabralo je dva ponuđena odgovora na pitanje (voditelj knjižnice i korisnici, korisnici i sam/a i sl.), 5,4% ispitanika odabralo je tri ponuđena odgovora, a 0,7% ispitanika odabralo je sva četiri ponuđena odgovora. Zanimljivo je da se čak 55,9% ispitanika isključivo samostalno odlučuje na cjeloživotno obrazovanje.

Tablica 8. *Prikaz tko je potaknuo ispitanike na cjeloživotno obrazovanje*

	Broj ispitanika	Udio ispitanika
Voditelj knjižnice	24	8%
Korisnici	2	0,7%
Sam/a sam se odlučio/la	167	55,9%
Ostalo	9	3%
Dva ponuđena odgovora	60	20,1%
Tri ponuđena odgovora	16	5,4%
Četiri ponuđena odgovora	2	0,7%
Nema odgovora	19	6,4%
Ukupno	299	100%

U nastavku tablica 9 detaljnije pokazuje koliko je ispitanika izjavilo da su ih motivirali voditelji knjižnice, korisnici, samostalno ili netko drugi, neovisno o tome jesu li to bili jednostruki ili višestruki odgovori. I u ovoj tablici vidljivo je da se čak 64,9% ispitanika samostalno odlučuje za cjeloživotno obrazovanje.

Tablica 9. *Prikaz tko je potaknuo ispitanike na cjeloživotno obrazovanje, neovisno o tome jesu li to bili jednostruki ili višestruki odgovori*

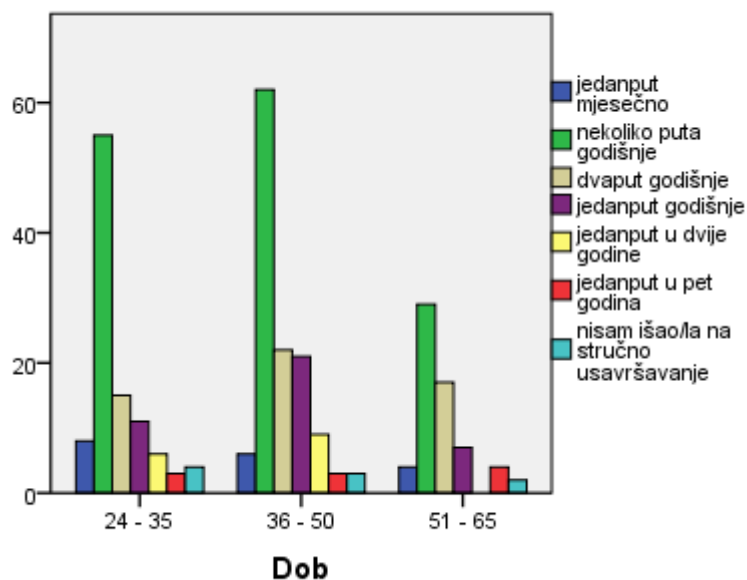
	Broj ispitanika	Udio ispitanika
Voditelj knjižnice	75	25,1%
Korisnici	27	9%
Sam/a sam se odlučio/la	194	64,9%
Ostalo	30	10%
Nema odgovora	19	6,3%

Slijedećim pitanjem željelo se saznati koliko su ispitanici puta bili na usavršavanju/ dodatnom obrazovanju u zadnjih pet godina. Gotovo pola ispitanika, čak 49,5%, odgovorilo je da se dodatno obrazuje nekoliko puta godišnje, a za njima 18,1% ispitanika dvaput i 13% jedanput godišnje. Samo 3% ispitanika nikada nije išlo na dodatnu izobrazbu u sklopu cjeloživotnog učenja.

Tablica 10. *Prikaz koliko često se ispitanici dodatno obrazuju*

	Broj ispitanika	Udio ispitanika
Jedanput mjesečno	18	6%
Nekoliko puta godišnje	148	49,5%
Dvaput godišnje	54	18,1%
Jedanput godišnje	39	13%
Jedanput u dvije godine	15	5%
Jedanput u pet godina	10	3,3%
Nisam išao/la na usavršavanje	9	3%
Nema odgovora	6	2%
Ukupno	299	100%

Na slici 5 prikazano je koliko se često ispitanici dodatno obrazuju s obzirom na dobne skupine.

Slika 5. *Grafički prikaz koliko često se ispitanici dodatno obrazuju u odnosu na dobne skupine*

Nadalje su ispitanici iz ponuđenih odgovora trebali odabrati na koji način se oni stručno usavršavaju. Samo jedan ispitanik (0,3%) odgovorio je da se stručno usavršava isključivo putem Interneta, 38,8% ispitanika odabralo je kombinaciju od dva ponuđena odgovora (stručni

seminari, tečajevi, Internet, radionice ili ostalo), 20,7% odabralo je kombinaciju od tri, 14% kombinaciju od četiri i 1,7% svih pet ponuđenih odgovora.

Tablica 11. *Prikaz načina na koje se ispitanici stručno usavršavaju*

	Broj ispitanika	Udio ispitanika
Stručni seminari	45	15,1%
Tečajevi	5	1,7%
Internet	1	0,3%
Radionice	7	2,3%
Ostalo	3	1%
Dva ponuđena odgovora	116	38,8%
Tri ponuđena odgovora	62	20,7%
Četiri ponuđena odgovora	42	14%
Pet ponuđenih odgovora	5	1,7%
Nema odgovora	13	4,3%
Ukupno	299	100%

U slijedećoj tablici prikazano je na koje načine se ispitanici stručno obrazuju neovisno o tome jesu li to bili jednostruki ili višestruki odgovori. Uzevši u obzir i višestruke odgovore iz prethodne tablice, vidljivo je da se 86,6% ispitanika stručno usavršava putem stručnih seminara, zatim slijede radionice sa 66,9%, internet sa 33,1%, tečajevi sa 28,8% te drugi načini stručnog usavršavanja sa 9,4%.

Tablica 12. *Prikaz načina na koje se ispitanici stručno usavršavaju neovisno o broju zaokruženih odgovora*

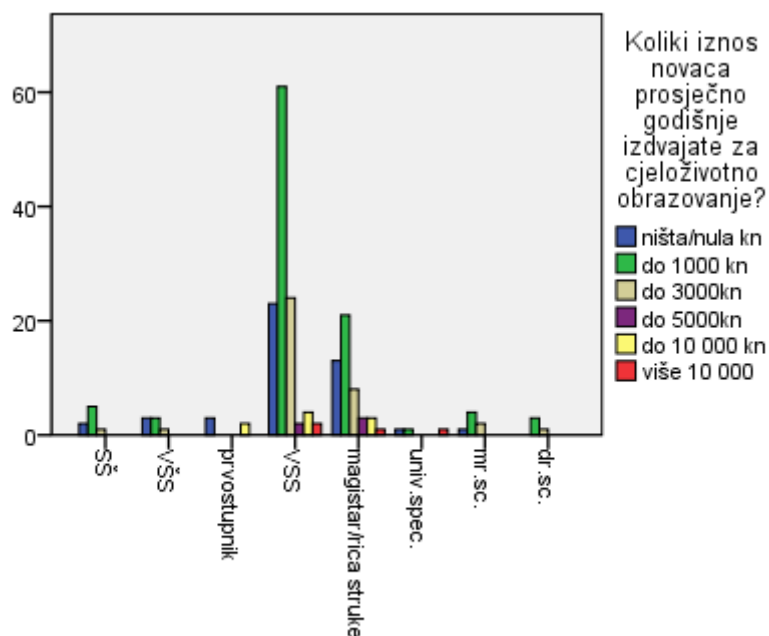
	Broj ispitanika	Udio ispitanika
Stručni seminari	259	86,6%
Tečajevi	86	28,8%
Internet	99	33,1%
Radionice	200	66,9%
Ostalo	28	9,4%
Nema odgovora	13	4,3%

Sljedećim pitanjem željelo se saznati koliko novca knjižničari ispitanici godišnje izdvajaju za cjeloživotno obrazovanje. Najviše ispitanika, 32,8% za cjeloživotno obrazovanje izdvaja do 1000 kuna godišnje. Čak 33,4% ispitanika nije bilo sigurno koliko novca izdvaja u tu svrhu, dok je 1,3% ispitanika reklo da godišnje izdvoji više od 10 000 kuna za cjeloživotno obrazovanje.

Tablica 13. Prikaz koliko ispitanici godišnje izdvajaju novca za cjeloživotno obrazovanje

	Broj ispitanika	Udio ispitanika
Ništa/ 0 kuna	46	15,4%
Do 1000 kuna	98	32,8%
Do 3000 kuna	37	12,4%
Do 5000 kuna	5	1,7%
Do 10 000 kuna	9	3%
Više od 10 000 kuna	4	1,3%
Nema odgovora/ nisam siguran/a	100	33,4%
Ukupno	299	100%

U nastavku je slika 6 na kojoj je prikazano koliko ispitanici godišnje izdvajaju novca za cjeloživotno obrazovanje u odnosu na stupanj obrazovanja.

Slika 6. Prikaz koliko ispitanici godišnje izdvajaju novca za cjeloživotno obrazovanje u odnosu na stupanj obrazovanja

U nastavku se ispitanicima postavilo pitanje tko financira njihovo cjeloživotno obrazovanje. 46,8% ispitanika odgovorilo je da im obrazovanje financira knjižnica u kojoj rade, a 27,4% odabralo je kombinaciju od dva ponuđena odgovora (osobno, knjižnica, ostalo).

Tablica 14. *Prikaz tko financira cjeloživotno obrazovanje ispitanicima*

	Broj ispitanika	Udio ispitanika
Osobno (vlastita sredstva)	40	13,4%
Knjižnica u kojoj radim	140	46,8%
Ostalo	13	4,3%
Dva ponuđena odgovora	82	27,4%
Tri ponuđena odgovora	5	1,7%
Nema odgovora	19	6,4%
Ukupno	299	100%

U tablici 15 prikazane su izjave ispitanika na pitanje tko im financira cjeloživotno obrazovanje, neovisno o tome jesu li to bili jednostruki ili višestruki odgovori. 72,2% ispitanika kao odgovor navelo je da im cjeloživotno obrazovanje financira knjižnica u kojoj rade, a 40,8% odgovorilo je da osobno financira obrazovanje. Samo 11,7% ispitanika cjeloživotno obrazovanje financira iz drugih izvora.

Tablica 15. *Prikaz tko financira cjeloživotno obrazovanje ispitanicima neovisno o broju zaokruženih odgovora*

	Broj ispitanika	Udio ispitanika
Osobno (vlastita sredstva)	122	40,8%
Knjižnica u kojoj radim	216	72,2%
Ostalo	35	11,7%
Nema odgovora	19	6,4%

Idućim pitanjem željelo se saznati koja područja znanja ispitanici usavršavaju na dodatnom obrazovanju. Niti jedan ispitanik dodatno ne obrazuje isključivo svoje vještine iz informatike, 28,8% ispitanika odabralo je kombinaciju od dva ponuđena odgovora, 27,4% ispitanika odabralo

je kombinaciju od tri ponuđena odgovora, dok je samo jedan ispitanik (0,3%) odabrao svih sedam ponuđenih odgovora.

Tablica 16. *Prikaz područja znanja koja ispitanici usavršavaju dodatnom izobrazbom*

	Broj ispitanika	Udio ispitanika
Korištenje informacijsko-komunikacijske tehnologije	18	6%
Unaprjeđivanje vještina iz područja informatike	-	-
Poslovna komunikacija i komunikacija s korisnicima	9	3%
Poduka stranog jezika	1	0,3%
Vrednovanje i izrada zbirki	3	1%
Korištenje baza podataka i online izvora	4	1,3%
Ostalo	5	1,7%
Dva ponuđena odgovora	86	28,8%
Tri ponuđena odgovora	82	27,4%
Četiri ponuđena odgovora	48	16,1%
Pet ponuđenih odgovora	17	5,7%
Šest ponuđenih odgovora	10	3,3%
Sedam ponuđenih odgovora	1	0,3%
Nema odgovora	15	5%
Ukupno	299	100%

U nastavku su prikazana područja znanja koja ispitanici usavršavaju dodatnom izobrazbom, neovisno o tome jesu li to bili jednostruki ili višestruki odgovori. Može se vidjeti da u kombinaciji s drugim područjima znanja 31,1% ispitanika ipak usavršava vještine iz područja informatike, najviše ispitanika usavršava korištenje informacijsko - komunikacijske tehnologije (77,3%) i korištenje baza podataka i online izvora (56,2%). Samo 13,4% ispitanika usavršava znanja iz stranog jezika.

Tablica 17. Prikaz područja znanja koja ispitanici usavršavaju dodatnom izobrazbom neovisno o broju zaokruženih odgovora

	Broj ispitanika	Udio ispitanika
Korištenje informacijsko-komunikacijske tehnologije	231	77,3%
Unaprjeđivanje vještina iz područja informatike	93	31,1%
Poslovna komunikacija i komunikacija s korisnicima	121	40,5%
Poduka stranog jezika	40	13,4%
Vrednovanje i izrada zbirki	108	36,1%
Korištenje baza podataka i online izvora	168	56,2%
Ostalo	42	14%
Nema odgovora	15	5%

5.2.2. Mišljenja ispitanika o cjeloživotnom obrazovanju

U tablici 18 prikazane su tvrdnje vezane uz provođenje cjeloživotnog obrazovanja knjižničara u Republici Hrvatskoj. Ispitanici su odgovarali na devetnaest tvrdnji na način da su određivali u kojoj mjeri se slažu s tvrdnjama, a da su pri tome trebali uzeti u obzir osobna iskustva cjeloživotnog obrazovanja za svoje radno mjesto, odnosno knjižnice. Svaki red u tablici predstavlja jednu tvrdnju, a brojevi uz svaku tvrdnju prikazuju koliko se ispitanika u kojoj mjeri složilo s navedenom tvrdnjom.

Od 299 ispitanika njih 240 se u potpunosti slaže s tvrdnjom da je cjeloživotno obrazovanje knjižničara u Republici Hrvatskoj važno za napredovanje knjižničara u njegovom poslu te ga smatraju korisnim za obavljanje svojeg posla. 78 ispitanika ne slaže se s tvrdnjom da u Republici Hrvatskoj postoje poticaji za cjeloživotno obrazovanje knjižničara. Zanimljiv je podatak da čak 130 ispitanika ima neutralno mišljenje o tome da se knjižničari u Republici Hrvatskoj rijetko imaju priliku cjeloživotno obrazovati. Što se tiče zastupljenosti cjeloživotnog obrazovanja u Hrvatskoj, 87 ispitanika se slaže, a njih 91 se u potpunosti slaže da je ono slabo zastupljeno za razliku od nekih zapadnih zemalja. To objašnjava zaostajanje hrvatskih knjižničara za ostatkom Europe. Nadalje, 72 ispitanika se slaže, a njih 83 u potpunosti se slaže da njihovi nadređeni

naglašavaju važnost cjeloživotnog obrazovanja. Nažalost, 74 ispitanika ne slaže se da im njihovi nadređeni nude cjeloživotno obrazovanje koje financijski pokriva institucija. 88 ispitanika smatra da se cjeloživotno obrazovanje provodi kroz iskustvo na radu. Zanimljiva je informacija da 4 ispitanika do sada nisu čula za cjeloživotno obrazovanje knjižničara. 193 ispitanika slaže se s tvrdnjom da im stručno usavršavanje omogućuje pružanje kvalitetnijih usluga. Nadalje, 93 ispitanika se slaže, a njih 103 u potpunosti da im je cjeloživotno obrazovanje puno doprinijelo u karijeri knjižničara. 126 ispitanika neutralno je odgovorilo na tvrdnju da se u Republici Hrvatskoj knjižničari rijetko cjeloživotno obrazuju putem online tečajeva. Čak 105 ispitanika se slaže, a njih 156 u potpunosti da se knjižničari u Republici Hrvatskoj najčešće cjeloživotno obrazuju putem grupnih seminara i tečajeva. Veliki broj ispitanika, njih 108 uopće se ne slaže s tvrdnjom da bi se htjeli cjeloživotno obrazovati, ali nemaju gdje i kako. Postavlja se pitanje je li problem slaba zainteresiranost knjižničara za cjeloživotno obrazovanje ili ispitanici smatraju da nije problem doći do sadržaja za dodatnu naobrazbu knjižničara. 230 ispitanika odgovorilo je da se cjeloživotno ne obrazuje u inozemstvu. Što se tiče slobodnog vremena, 147 ispitanika odgovorilo je da se u potpunosti slažu sa tvrdnjom te da su spremni izdvojiti svoje slobodno vrijeme za pohađanje usavršavanja. Ispitanici su se u velikoj mjeri složili da potiču zaposlenike u knjižnici za cjeloživotnim obrazovanjem.

Tablica 18. *Prikaz mišljenja ispitanika vezano uz provođenje cjeloživotnog obrazovanja knjižničara u Republici Hrvatskoj na temelju njihovih osobnih iskustava*

	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
Cjeloživotno obrazovanje knjižničara u Republici Hrvatskoj važno je za napredovanje knjižničara u njegovom poslu te ga smatram korisnim za obavljanje svojeg posla.	4	2	20	33	240
U Republici Hrvatskoj postoje financijski poticaji za cjeloživotno obrazovanje knjižničara.	78	69	105	36	11
Knjižničari u Republici Hrvatskoj rijetko imaju priliku cjeloživotno se obrazovati.	58	55	130	36	20
Cjeloživotno obrazovanje još uvijek nije toliko zastupljeno u Republici Hrvatskoj koliko u nekim zapadnim zemljama.	11	20	90	87	91

Cjeloživotno obrazovanje knjižničara tema je o kojoj često razgovaram sa kolegama na poslu.	33	49	116	56	45
Moji nadređeni naglašavaju važnost cjeloživotnog obrazovanja.	43	43	58	72	83
Smatram da se cjeloživotno obrazovanje provodi kroz iskustvo na radu.	7	28	117	88	59
Moji nadređeni nude mi cjeloživotno obrazovanje koje financijski pokriva institucija.	74	43	52	67	63
Do sada nisam čuo/la za cjeloživotno obrazovanje knjižničara.	271	5	14	5	4
Stručno usavršavanje omogućuje mi pružanje kvalitetnijih usluga.	1	3	29	73	193
Cjeloživotno obrazovanje puno mi je doprinijelo u karijeri knjižničara.	21	21	61	93	103
U Republici Hrvatskoj knjižničari se rijetko cjeloživotno obrazuju putem online tečajeva.	7	26	126	73	67
Knjižničari u Republici Hrvatskoj najčešće se cjeloživotno obrazuju putem grupnih seminara i tečajeva.	1	6	31	105	156
Htio/la bi se cjeloživotno obrazovati, ali nemam gdje i kako.	108	59	81	29	22
Cjeloživotno se obrazujem u inozemstvu.	230	25	25	10	9
Nije mi problem odvojiti svoje slobodno vrijeme da odem na usavršavanje (seminar/tečaj...).	5	21	49	77	147
Stručno se usavršavam samo zbog napredovanja na poslu.	103	64	82	32	18
Češće odlazim na konferencije vezane uz knjižničarske teme, nego na tečajeve.	55	39	114	51	40
Potičem zaposlenike u knjižnici da se cjeloživotno obrazuju.	23	14	85	58	119

6. Diskusija

Prema rezultatima istraživanja vidljivo je da su ispitanici imali različita mišljenja i stavove vezano uz cjeloživotno obrazovanje knjižničara u Hrvatskoj.

U tablici 10 prikazano je koliko često se ispitanici dodatno obrazuju. Najčešći odgovor svih ispitanika bio je nekoliko puta godišnje, taj odgovor dalo je 49,5% ispitanika. Odgovor jedanput mjesečno odabralo je samo 6% ispitanika. Na slici 5 može se vidjeti da su oba odgovora najviše odabirali ispitanici koji pripadaju mlađoj i srednjoj dobnoj skupini. Ispitanici starije dobne skupine na grafikonu se nalaze znatno niže. Na temelju ovih rezultata može se prihvatiti hipoteza da se ispitanici mlađe i srednje dobne skupine češće cjeloživotno obrazuju od ispitanika starije dobne skupine.

Cjeloživotno obrazovanje knjižničara čak je 80,2% ispitanika ocijenilo kao iznimno važnim preduvjetom za napredovanje knjižničara u poslu i razvoju knjižničara kao pojedinca. Na navedenu tvrdnju da knjižničari u Republici Hrvatskoj rijetko imaju priliku cjeloživotno se obrazovati 130 (43,4%) ispitanika neodlučno je odgovorilo. S tvrdnjom da cjeloživotno obrazovanje još uvijek nije toliko zastupljeno u Republici Hrvatskoj koliko u nekim zapadnim zemljama, 87 ispitanika se slaže, a 91 ispitanik potpuno se slaže. Na temelju ovih podataka prihvaća se hipoteza da je cjeloživotno obrazovanje knjižničara prema mišljenju ispitanika slabije zastupljeno u Republici Hrvatskoj, nego u nekim zapadnim zemljama.

Na tvrdnju da u Republici Hrvatskoj postoje financijski poticaji za cjeloživotno obrazovanje knjižničara 35,1% ispitanika neodlučno je odgovorilo, a 26% ispitanika s tom tvrdnjom se nikako nije složilo. S druge strane, s tvrdnjom da nadređeni u knjižnici nude ispitanicima cjeloživotno obrazovanje koje financijski pokriva institucija složilo se 22,4% ispitanika, a u potpunosti se složilo 21% ispitanika. Na temelju ovih podataka hipoteza se djelomično prihvaća, jer 26% ispitanika se s prvom tvrdnjom nije složilo.

U tablici 12 prikazano je koliko ispitanici izdvajaju novca godišnje za cjeloživotno obrazovanje. Najčešći odgovor ispitanika bio je do 1000 kuna, taj odgovor dalo je 32,8% ispitanika. Najveći iznos što su ga ispitanici dali je više od 10 000 kuna, odnosno njih 1,3%. Na slici 6 može se vidjeti da su oba odgovora najviše odabirali ispitanici koji su VSS i magistri/ice. S obzirom da su u istraživanju i ispitanici koji su univ.spec., mr.sc. i dr.sc., koji imaju viši stupanj obrazovanja od ispitanika sa VSS i magistara/trica, hipoteza da knjižničari s većim stupnjem obrazovanja izdvajaju više novca za cjeloživotno obrazovanje može se odbaciti.

Na tvrdnju da se u Republici Hrvatskoj knjižničari rijetko cjeloživotno obrazuju putem online tečajeva 42,1% ispitanika neodlučno je odgovorilo, a 22,4% ispitanika u potpunosti se složilo. 35,1% ispitanika se složilo, a 52,1% ispitanika u potpunosti se složilo s tvrdnjom da se knjižničari u Republici Hrvatskoj najčešće cjeloživotno obrazuju putem grupnih seminara i tečajeva. Vezano za to, 17% ispitanika odgovorilo je da češće odlazi na konferencije vezane uz knjižničarske teme nego na tečajeve. Na temelju ovih podataka prihvaća se hipoteza da se u Republici Hrvatskoj knjižničari rijetko obrazuju putem online tečajeva.

7. Zaključak

Analiza rezultata ovog istraživanja potvrđuje hipotezu da se ispitanici mlađe i srednje dobne skupine češće cjeloživotno obrazuju od ispitanika starije dobne skupine. Potvrđuje se i hipoteza da je cjeloživotno obrazovanje knjižničara prema mišljenju ispitanika slabije zastupljeno u Republici Hrvatskoj, nego u nekim zapadnim zemljama. Hipoteza da jako mali broj knjižnica u Republici Hrvatskoj financira cjeloživotno obrazovanje svojim zaposlenicima djelomično se prihvaća jer 26% ispitanika se s prvom tvrdnjom nije složilo. Potpuno je odbačena hipoteza da knjižničari s većim stupnjem obrazovanja izdvajaju više novca za cjeloživotno obrazovanje. Hipoteza da se u Republici Hrvatskoj knjižničari rijetko obrazuju putem online tečajeva je prihvaćena.

Općenito govoreći, rezultati istraživanja pokazali su da se ispitanici ne slažu da u Republici Hrvatskoj postoje poticaji za cjeloživotno obrazovanje knjižničara. Također smatraju da je cjeloživotno obrazovanje slabo zastupljeno u Hrvatskoj, za razliku od nekih zapadnih zemalja. Kako bi se taj problem riješio, knjižničare bi na stručno usavršavanje trebala poticati knjižnica u kojoj rade te kolege knjižničari. Potreba za stručnim usavršavanjem trebala bi se javno objavljivati i isticati na mrežnim stranicama knjižnica i knjižničnih udruženja kako bi se proširila popularnost koncepta cjeloživotnog obrazovanja. U brojnim knjižnicama knjižničari još uvijek moraju samostalno financirati cjeloživotno obrazovanje. To može biti jedan od važnijih razloga zašto se i danas mali broj knjižničara u Republici Hrvatskoj neredovito ili nikako stručno usavršava. Da bi se knjižničare motiviralo da idu u korak s novim zadaćama koje donosi promjena poslovanja, poželjno je da se institucije uključe i financijski potpomognu knjižničare u stručnom usavršavanju.

Pozitivna iskustva cjeloživotnog obrazovanja ispitanika su ta da su gotovo svi ispitanici bili na stručnom usavršavanju te da se polovica ispitanika i dalje stručno usavršava nekoliko puta godišnje. U prilog tome ide i podatak da veliki broj ispitanika usavršava korištenje informacijsko – komunikacijske tehnologije te korištenje baza podataka i online izvora. Ispitanici su osviješteni o potrebi cjeloživotnog obrazovanja i više od pola njih samostalno se odlučuje na stručno usavršavanje. Tome pridonosi i činjenica da se kroz različite oblike cjeloživotnog obrazovanja stječu uvjeti za napredovanje u struci.

8. Literatura

- Bogdanović, Sava. Organizacijski diskurs obrazovanja odraslih: promjena paradigme. // Školski vjesnik 54, 1-2(2005), str. 101-107.
- Cjeloživotno učenje i obrazovanje odraslih. Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije, 2013. URL:
<http://www.asoo.hr/UserDocsImages/TCU%20NSB/2013/Integralno%20CU%20i%20O%20za%20javnu%20raspravu.pdf> (2015-05-18)
- Čatić, Igor. Obrazovanje za izazove budućnosti. // Pedagogijska istraživanja 10, 1(2013), str.7-23. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=186881 (2015-06-20)
- ERIC Clearinghouse on information resources syracuse NY. Information literacy for lifelong learning: ERIC digest. Svibanj 1993. URL:
<http://www.ericdigests.org/1993/lifelong.htm> (2015-06-20)
- Fabris, Martina i dr. The role of libraries in lifelong learning: the case of public libraries in Istria. // Bobcats: Bridging the digital divide: libraries providing access for all?, Parma, Italija: 25.-27.1.2010. URL: <https://bib.irb.hr/datoteka/642573.fabris-cotar-zovic.pdf> (2015-06-20)
- Field, John. Lifelong Education. // International Journal of Lifelong Education 20, 1-2(2001), str. 3-15. URL:
http://moodle.fct.unl.pt/pluginfile.php/32501/mod_glossary/attachment/12013/Field.Lifelong_education.pdf (2016-08-30)
- Horvat, Aleksandra; Laszlo, Marija. Obrazovanje knjižničara za osnivanje, obnovu i vođenje knjižničnih zbirki: Education od librarians for collection development. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 37, ¾(1994), str. 37-48.
- Ivančić Medved, Ivana. Knjižničar i karijera: Librarian and career. // Knjižničarstvo 17, 2(2013), str. 75-84. URL: http://www.knjiznicarstvo.com.hr/wp-content/uploads/2014/05/228_Ivancic-Medved_2013_2.pdf (2015-06-20)
- Jukić, Renata; Ringel, Jagoda. Cjeloživotno učenje – put ka budućnosti. // Andragoški glasnik 17, 1(2013), str. 25-35. URL:
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=154221 (2015-05-22)
- Kitić, Maja i dr. Cjeloživotno obrazovanje s ciljem postizanja poslovnog napretka i stvaranja financijskih vrijednosti. // Učenje za poduzetništvo 2, 1(2012), str. 53-61. URL:
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=192286 (2015-05-18)

- Lasić-Lazić, Jadranka; Slavić, Aida. Obrazovanje knjižničara za 21. stoljeće – zajednička briga onih koji obrazuju i onih koji zapošljavaju. // Knjižnice europskih gradova u 21. stoljeću. Varaždin : Gradska knjižnica i čitaonica "Metel Ožegović", 1998.
- Lau, Jesús. Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju : završna verzija. // Vjesnik bibliotekara hrvatske 55, 2(2012), str. 171-178. URL: <http://hrcak.srce.hr/106563> (2016-08-31)
- Lazzarich, Lea. Online tečajevi za knjižničare kao oblik cjeloživotnog učenja: online courses for librarians as a form of lifelong learning. // Vjesnik bibliotekara hrvatske 48, 1(2005). str. 56-64. URL: <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/89> (2015-06-20)
- Machala, Dijana. Stalno stručno usavršavanje knjižničara u Hrvatskoj: prigodom desete obljetnice osnutka Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u RH: Continuing education for librarians in Croatia: on the occasion of the 10th anniversary of the training centre for continuing education for librarians in the republic of Croatia. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1-2(2013), str. 13-33. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=170249 (2015-06-20)
- Maštrović, Tihomir; Horvat, Aleksandra i dr. Cjeloživotno učenje knjižničara: ishodi učenja i fleksibilnost, listopad 2009. URL: <http://www.nsk.hr/cuk/cuk.pdf> (2015-06-25)
- Ministarstvo kulture. Pravilnik o matičnoj djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj, 7. svibnja 2001. URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/232299.html> (2016-08-30)
- Ministarstvo kulture. Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci, 23. veljače 2011. URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_03_28_584.html (2016-08-31)
- Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Cjeloživotno učenje knjižničara: ishodi učenja i fleksibilnost, 2008-2009. URL: <http://www.nsk.hr/cuk/aktivnosti.htm> (2015-07-01)
- Obrazovanje. // Proleksis enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2012. URL: <http://proleksis.lzmk.hr/39478/> (2015-05-18)
- Obrazovanje odraslih. // Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2011. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=44621> (2015-05-18)
- Pastuović, Nikola. Cjeloživotno učenje i promjene u školovanju. // Odgojne znanosti 10, 2(2008), str. 253-267. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=46484 (2015-05-22)

- Pastuović, Nikola. Edukologija: integrativna znanost o sustavu cjeloživotnog obrazovanja i odgoja. Zagreb: Znamen, 1999.
- Pavić, Željko. Nastavni materijal iz kolegija Sociologija odgoja i obrazovanja, siječanj 2012. URL: http://www.academia.edu/10374894/Sociologija_odgoja_i_obrazovanja_%C5%BDeljko_Pavi%C4%87 (2016-08-31)
- Pejić, Ilija. Narodne knjižnice: potpora formalnom i neformalnom obrazovanju – visoko obrazovanje. // Radovi zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru, 3(2010). Str. 97-112. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=94752 (2015-06-20)
- Petričević, Dušan. Odnos poduzeća prema obrazovanju zaposlenika. // Napredak 142, 4(2001), str. 501-508.
- Plantić, Diana. Konceptijom cjeloživotnog obrazovanja do veće konkurentnosti Hrvatske. // Ekonomski pregled 56, 1-2(2005), str. 93-101. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=15388 (2015-06-20)
- Previšić, Vlatko. Pedagogija: prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja. // Pedagogijska istraživanja 4, 2(2007), str. 179-186. URL: <http://hrcak.srce.hr/118322> (2015-06-20)
- Priopćenje: Knjižnice u 2013. Broj: 8.3.1. Zagreb: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2015. URL: <http://www.dzs.hr/> (2016-07-10)
- Psihologija učenja ili pedagoška psihologija. // Proleksis enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2012. URL: <http://proleksis.lzmk.hr/58633/> (2016-08-31)
- Smolić, Šime; Barić, Vinko. Ekonomika obrazovanja, 2016. URL: <https://www.scribd.com/doc/314920880/EKONOMIKA-OBRAZOVANJA> (2016-08-31)
- Šutalo, Vera. Obrazovanje odraslih u kontekstu cjeloživotnog obrazovanja: Učenje za sve. // Geodetski list 60(83), 1(2006), str. 51-57. URL: <http://hrcak.srce.hr/3066> (2015-05-22)
- Ured za strategiju razvitka Republike Hrvatske. Odgoj i obrazovanje - Bijeli dokument o hrvatskom obrazovanju, 2001. URL: http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/bela_knjiga-toc-cro-hrv-t02.pdf (2016-08-30)

9. Prilozi

Prilog 1. Anketni listić koji su ispitanici ispunjavali

Poštovani,

molim Vas da odgovorite na pitanja koja slijede. U ovoj anketi istražuje se provodi li se cjeloživotno obrazovanje knjižničara u knjižnicama Republike Hrvatske, koliko često i na čiju inicijativu. Anketa je u potpunosti anonimna i neće Vam oduzeti više od 10 minuta Vašeg vremena. Rezultati ove ankete iskoristit će se za izradu diplomskog rada te znanstvenih radova i stručnih radova. Unaprijed hvala na suradnji.

1. Spol: M Ž

2. Dob: _____

3. Trenutni stupanj obrazovanja:

- a) osnovna škola
- b) srednja škola
- c) VŠS
- d) prvostupnik
- e) VSS
- f) magistar/rica struke
- g) univ.spec.
- h) mr.sc.
- i) dr.sc.

4. Je li Vaše formalno obrazovanje bilo vezano uz informacijske znanosti ili knjižničarstvo?

DA NE

5. Naziv Vašeg radnog mjesta: _____

6. U kojoj vrsti knjižnica radite?

- a) školska knjižnica
- b) fakultetska knjižnica

- c) narodna knjižnica
- d) nacionalna i sveučilišna knjižnica
- e) ostalo: _____

7. Koliko dugo radite u knjižnici? (godina i mjeseci)

8. Na skali od 1 do 5 ocijenite koliko se Vaš posao u knjižnici promijenio od početka Vašeg rada u knjižnici do sada s obzirom na količinu i vrstu usluga koju pružate kao knjižničar (1 u potpunosti se promijenio – 5 uopće se nije promijenio)?

1 2 3 4 5

9. Jeste li ikada bili na stručnom usavršavanju/nadogradnji znanja za knjižničare?

DA NE

10. Ako je prijašnji odgovor bio DA, tko Vas je potaknuo na stručno usavršavanje?

- a) Voditelj knjižnice
- b) korisnici
- c) sam/a sam se odlučio/la na stručno usavršavanje
- d) ostalo: _____

10. Koliko ste puta bili na usavršavanju/ dodatnom obrazovanju u zadnjih pet godina?

- a) usavršavao/la sam se jednom mjesečno
- b) usavršavao/la sam se nekoliko puta godišnje
- c) usavršavao/la sam se dva puta godišnje
- d) usavršavao/la sam se jednom godišnje
- e) usavršavao/la sam se jednom u dvije godine
- f) usavršavao/la sam se jednom u pet godina
- g) nisam išao/la na usavršavanje

12. Na koji način ste se usavršavali?

(moguće je odabrati više odgovora)

- a) putem stručnih seminara
- b) putem tečajeva
- c) putem interneta (online tečajevi)
- d) putem radionica

Ostalo: _____

13. Koliki iznos novaca prosječno godišnje izdvajate za cjeloživotno obrazovanje? *

14. Tko financira cjeloživotno obrazovanje? *

(moguće je odabrati više odgovora)

- a) osobno (vlastita sredstva)
- b) knjižnica u kojoj radim

Ostalo: _____

15. Koja područja Vašeg znanja usavršavate na dodatnom obrazovanju? *

(moguće je odabrati više odgovora)

- a) korištenje informacijsko-komunikacijske tehnologije
- b) unaprjeđivanje vještina iz područja informatike
- c) poslovna komunikacija i komunikacija s korisnicima
- d) poduka stranog jezika
- e) vrednovanje i izrada zbirki
- f) korištenje baza podataka i online izvora

Ostalo: _____

* obavezno

U nastavku se nalaze tvrdnje vezane uz cjeloživotno obrazovanje knjižničara u Republici Hrvatskoj. Odgovorite u kojoj se mjeri slažete ili ne slažete s navedenim tvrdnjama, uzevši u obzir Vaša osobna iskustva. (1 – uopće se ne slažem, 5 – u potpunosti se slažem)

Cjeloživotno obrazovanje knjižničara u Republici Hrvatskoj važno je za napredovanje knjižničara u njegovom poslu te ga smatram korisnim za obavljanje svojeg posla. *

1 2 3 4 5

U Republici Hrvatskoj postoje financijski poticaji za cjeloživotno obrazovanje knjižničara. *

1 2 3 4 5

Knjižničari u Republici Hrvatskoj rijetko imaju priliku cjeloživotno se obrazovati. *

1 2 3 4 5

Cjeloživotno obrazovanje još uvijek nije toliko zastupljeno u Republici Hrvatskoj koliko u nekim zapadnim zemljama. *

1 2 3 4 5

Cjeloživotno obrazovanje knjižničara tema je o kojoj često razgovaram sa kolegama na poslu. *

1 2 3 4 5

Moji nadređeni naglašavaju važnost cjeloživotnog obrazovanja. *

1 2 3 4 5

Smatram da se cjeloživotno obrazovanje provodi kroz iskustvo na radu. *

1 2 3 4 5

Moji nadređeni nude mi cjeloživotno obrazovanje koje financijski pokriva institucija. *

1 2 3 4 5

Do sada nisam čuo/la za cjeloživotno obrazovanje knjižničara. *

1 2 3 4 5

Stručno usavršavanje omogućuje mi pružanje kvalitetnijih usluga. *

1 2 3 4 5

Cjeloživotno obrazovanje puno mi je doprinijelo u karijeri knjižničara. *

1 2 3 4 5

U Republici Hrvatskoj knjižničari se rijetko cjeloživotno obrazuju putem online tečajeva. *

1 2 3 4 5

Knjižničari u Republici Hrvatskoj najčešće se cjeloživotno obrazuju putem grupnih seminara i tečajeva. *

1 2 3 4 5

Htio/la bi se cjeloživotno obrazovati, ali nemam gdje i kako. *

1 2 3 4 5

Cjeloživotno se obrazujem u inozemstvu. *

1 2 3 4 5

Nije mi problem odvojiti svoje slobodno vrijeme da odem na usavršavanje (seminar/tečaj...). *

1 2 3 4 5

Stručno se usavršavam samo zbog napredovanja na poslu. *

1 2 3 4 5

Češće odlazim na konferencije vezane uz knjižničarske teme, nego na tečajeve. *

1 2 3 4 5

Potičem zaposlenike u knjižnici da se cjeloživotno obrazuju. *

1 2 3 4 5